

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Навчально-науковий інститут менеджменту, харчових
технологій і торгівлі

Кафедра підприємництва і торгівлі

ЕСТЕТИКА ТОВАРІВ ТА ДИЗАЙН

Методичні вказівки до практичних занять
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля і біржова
діяльність» всіх форм навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри підприємництва
і торгівлі

Протокол №5 від 02.05. 2023 р.

Чернігів 2023

Естетика товарів та дизайн. Методичні вказівки до виконання практичних робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність» всіх форм навчання/ Укладач: Денисенко Т.М – Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. – 67 с.

Укладач: Денисенко Тетяна Миколаївна, кандидат технічних наук, доцент

Відповідальний за видання: Іванова Н.В., завідувач кафедри підприємництва і торгівлі, доктор економічних наук, професор

Рецензент: Хребтань Олена Борисівна, кандидат технічних наук, доцент, професор-завідувач кафедри харчових технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Практична робота 1. Вивчення основних категорій естетики	5
Практична робота 2. Прекрасне і потворне	12
Практична робота 3. Художні стилі та мода	13
Практична робота 4. Естетичні властивості товарів: стиль та мода	22
Практична робота 5. Психологія кольору в естетиці	25
Практична робота 6. Гармонійні сполучення кольорів	38
Практична робота 7. Аналіз художнього оформлення упаковки товарів	48
Практична робота 8. Художнє конструювання товарів. Композиція товарів	52
Рекомендована література	67

ВСТУП

Естетика товарів і дизайн відіграють важливу роль у сучасному світі, де велика увага приділяється лише функціональності продуктів, але й їх зовнішньому вигляду та відчуттю, яке вони викликають у споживачів. Естетика та дизайн сприяють створенню привабливого та цікавого зовнішнього вигляду продукту, який може бути ключовим фактором при виборі споживачів.

Дизайн включає в себе не тільки зовнішній вигляд продукту, але й його функціональність, ергономіку та взаємодію з користувачем. Добре продуманий дизайн може покращити використання товару, забезпечити зручність у використанні та підвищити задоволення споживача від його використання.

Естетика продажу товарів, візуального сприйняття продукту, охоплює такі аспекти, як колір, форма, текстура, пропорції та інші елементи, які впливають на зовнішній вигляд і сприйняття товару споживачем. Візуальна привабливість може привернути увагу споживачів і надати конкурентну перевагу на ринку.

Крім того, естетика та дизайн можуть відіграти важливу роль у створенні брендового образу компанії. Добре пізнаваний та вірний стиль дизайну може створити позитивне сприйняття бренду, підкреслити його цінності та відокремити від конкурентів.

Розуміння естетики товарів і дизайну дозволяє підприємцям створювати продукти, які задовольняють потреби споживачів, викликають емоційний зв'язок та створюють приємні враження від взаємодії з продуктом. Справжній успіх досягається тоді, коли естетика та дизайн поєднуються з якістю, функціональністю та інноваціями.

Практичні роботи з курсу «Естетика товарів та дизайн» є складовою частиною навчального комплексу дисципліни.

Метою практичних робіт є закріплення теоретичних знань, набутих здобувачами вищої освіти на лекціях і у процесі самостійної підготовки.

Тематика практичних робіт дозволяє проводити заняття відповідно до профілю вибіркового блоку та кількості навчальних годин, передбачених освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Опис кожної практичної роботи вміщує тему, мету, теоретичне пояснення з теми, методичні вказівки до виконання, конкретні завдання для здобувачів.

Під час вивчення учбового матеріалу дисципліни необхідно користуватись нормативно-технічною документацією, рекомендованою літературою, конспектами лекцій, використовувати технічні засоби навчання, активні методи, наочні методи навчання. Підготовленість здобувачів вищої освіти до кожного заняття із загальнотеоретичних питань контролюється викладачем шляхом усного або письмового опитування.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 1

ВИВЧЕННЯ ОСНОВНИХ КАТЕГОРІЙ ЕСТЕТИКИ

Мета: ознайомитися з основними категоріями естетики

Теоретична частина

Категорії (від грец. – висловлювання, ознака) – загальні фундаментальні поняття, які відображають найбільш суттєві, закономірні зв'язки і відношення реальної дійсності і пізнання.

Основними естетичними категоріями є прекрасне й потворне, гармонія і міра, піднесене й низьке, трагічне і комічне, які у процесі історичного розвитку можуть змінюватися. Категорії естетики взаємопов'язані і взаємопронизують одна одну. Але кожна з них має свій специфічний зміст.

Як правило категорія "прекрасне" дається нам через більш вузькі поняття. Наприклад, "краса", "піднесене".

Краса – більш буденне поняття, прекрасне – категорія межової досконалості й гармонії, що майже зливається з ідеальними уявленнями. Краса ніби заземлена, хоча вона постає, як духовна якість, прекрасне піднесено в духовну височінь – майже до божественного стану і статусу.

Прекарасне – категорія естетики, що характеризує явища з точки зору досконалості, як такі, що мають вищу естетичну цінність. В прекарасному, з одного боку, фіксуються найбільш загальні реальні якості предметів і явищ дійсності, а з іншого, – виражаються відношення до них людини.

Важливо відмітити, що зовнішню красу можна розглядати окремо, тільки враховуючи її відносну самостійність. Вона не може бути абсолютною цінністю без зв'язку з внутрішньою красою. Тому узгодженість частин, ритм, симетрія прекрасні тільки в тому випадку, коли вони відображають благородну ідею. Красивим є те, що виражає величність цілей, духовне багатство, моральну чистоту. В органічній єдності зовнішньої і внутрішньої краси пріоритет належить внутрішній красі.

Проблема прекрасного здавна цікавить мислителів, про що свідчить величезна кількість суджень і розмірковувань. Уявлення про прекрасне різняться в різні періоди розвитку людства. Прикладом цього може слугувати уявлення про жіночу красу. Звернімося за ілюстративним матеріалом до творів мистецтва, в яких найповніше втілені ідеали жіночої краси, адже мистецтво намагається втілити образ прекрасної людини, яка б увібрала в себе найкращі риси свого часу. Античне мистецтво визнає красивим натреноване фізичними вправами тіло, яке гармонійне за своєю будовою і позбавлене будь-яких фізичних вад. Окрім того, греки вважали, що людська краса є даром богів, боги можуть наділяти красою своїх улюбленців. Загальновизнаним ідеалом жінки-красуні в Греції був образ Єлени Прекрасної, дочки Леди і Зевса, через яку розпочалася Троянська війна:

Середньовіччя пропонує нам зовсім інший ідеал жіночої краси. Красивою може бути лише знатна дама, яка має худе тіло, запалі від недоїдання щоки, бліду шкіру, до якої ніколи не доторкається сонячне проміння – засмага є

ознакою простолюдинки, - у неї обов'язково біляве волосся і сині очі. В цілому таке уявлення про жіночу красу відповідало загальній світоглядній настанові Середньовіччя - найголовніше – це душа, проблема душевного спасіння, постійна напруга в бік потойбічного життя за рахунок умертвіння плоті та приниження ролі тіла в житті людини.

Відродження тільки в завершальній стадії вустами У.Шекспір утвердить ідеал красивої жінки як земної істоти. В живописі з'являється образ жінки-мадонни, - образ одухотвореної і піднесеної жіночої краси, який часто овіяний трагізмом, такі жінки на полотнах Рафаеля, Леонардо да Вінчі.

XVII століття остаточно утверджує ідеал жінки, тіло якої переповнене здоров'ям: жінки на полотнах Пітера-Пауля Рубенса вдоволені життям, розповнілі і дуже земні.

Пізніше поняття краси дистанціюється від зовнішніх, фізичних ознак і все більше акцентує увагу на духовній красі. Потворний горбун Квазімодо (герой роману В.Гюго "Собор Паризької Богоматері") прекрасний своїми душевними якостями і вчинками: диспропорційне тіло і некрасиве обличчя затіняються чистою, доброю і відданою душею. Натомість, Феб красивий зовні, але потворний своєю дрібною душею.

Із всього сказаного стає зрозуміло, що існують розмежування між прекрасним та красою.

Прекрасне – це найкрасивіше порівняння, що утворюється за допомогою префікса най-. Поняття прекрасного використовується для оцінки якогось предмета або явища в цілому. Красиве – це поняття вужче і використовується для характеристики певних сторін і окремих властивостей.

Прямо протилежною за естетичним почуттям та естетичним переживанням по відношенню до категорії прекрасного є категорія *потворного*. Це поняття важко визначити, і в історії естетики ми навряд чи знайдемо задовільне й адекватне його визначення.

Зрозуміло, що потворне – це вся сукупність у світі сил, що протистоять доброму і прекрасному, а потому брехня, обман, неістинність виступила "з відкритим забралом" супроти істини.

У міфології абсолютно всіх етносів світу потворне, жахливе, гидке, страшне, мерзенне майже завжди намагалося рядитися в "наряди" доброго, співчутливого, м'якого і нерідко сентиментального, щоб привернути до себе увагу, перш за все, темних, не розвинутих людей, котрі не вміють по-людські мислити і відчувати, оскільки забиті жахами і тяготами життя, особливо страхом перед смертю. Образи Медузи Горгони, Циклопа, Мінотавра, диявола, чорта, Баби Яги, Коція Безсмертного, лісовиків, русалок та іншої нечисті проявлялися у почуттях, свідомості й оцінюючій діяльності народів як антиестетичні явища, переважно, звичайно, духовного порядку. Але пізніше перед людьми постали жахливі, потворні, зловредні і смертельно небезпечні для життя дії і явища самої людини, тому диявол, чорт, Мефістофель стали виявлятися в мистецтві в образі людському, котрий відрізнявся тільки злим,

жахливим і страшним виразом обличчя, грубим голосом і жахливими вчинками і рухами.

У категорії «естетичне» відображаються як об'єктивні сторони, властивості, зв'язки як явищ самої дійсності, так і ставлення людини до світу, так само воно є результатом людської діяльності, тобто носить ціннісний характер. У цьому полягає складність та особливість розуміння естетичного та інших категорій естетики.

Слід пам'ятати, що термін "естетичне" має два провідні значення:

1) значення, похідне від назви науки естетики, коли "естетичний" означає: те, що має відношення до естетики; в такому значенні естетичне використовується як синонім термінів "художній", "мистецький", навіть "красивий" (коли ми, наприклад, кажемо: "Ця річ виглядає естетично");

2) в сучасній естетиці термін "естетичне" фактично заміщає термін "прекрасне", оскільки тепер позначає все те, що викликає почуття, пов'язані із виглядом речі та тим враженням, що вона справляє на людину.

Термін "художній", "художнє" позначає таку сферу діяльності та її результати, що базується на матеріально-речовому втіленні таких образів та задумів, що постають скоріше (або більшою мірою) результатами творчої уяви, фантазії, інтуїції ніж ретельним відтворенням реальності.

Скажімо, ми відрізняємо художню літературу від газетного репортажу або канцелярського звіту саме на основі того, що першого роду тексти є втіленням авторських переосмислень дійсності, її творчого конструювання. В такому значенні слово "художній" постає спорідненим словам "творчій", "мистецький".

Термін "мистецтво" позначає особливу сферу людської життєдіяльності (і діяльності), де проявляється людська здатність створювати особливий світ артефактів (штучних речей), що мають художню природу. Термін "мистецький" вказує на те, що причетне до мистецтва, але також зберігає й давнє своє значення, коли грецьке слово "техне" та тотожне йому латинське "арс" позначали вміння, майстерність, вправність; в такому значенні сьогодні частіше використовується слово "мистецькість". У співвідношенні зазначених термінів можна також відмічати й деякі більш тонкі нюанси: наприклад, слово "художній" більше має відношення до роду діяльності та її результатам, в той час як слово "естетичний" скоріше стосується сприйняття такої діяльності та її результатів, певне оціночне відношення до них.

Отже, естетичне – це всеохоплююче поняття, яке відображає те загальне, що належить всім естетичним явищам. Сюди входить і естетичне в природі, суспільному житті, в продуктах матеріального і духовного виробництва, естетична діяльність або творчість за «законами краси», естетична свідомість (естетичні почуття, сприйняття, потреби, смаки, ідеали тощо).

Естетична міра (міра конкретного, чуттєво сприйнятого предмета) – це системне, інтегративне виявлення цілісності предмета, взятого в єдності

всіх його протилежних сторін (внутрішнього і зовнішнього, загального й одиничного, сутності та явища, сутності і форми, структури і функцій, цілого і частин) у їх оптимальному впорядкованому зв'язку, що визначає предмет як цілісність, а не просту сукупність частин.

Другою об'єктивною підставою естетичного є **гармонія**.

Гармонія (від грец. зв'язок, згода, стройність) – відображає співрозмірність і упорядкованість всіх частин цілого, узгодженість форми і змісту об'єкта.

В своєму повному обсязі поняття гармонії досить складне і багатогранне, оскільки включає в себе в закономірних співвідношеннях такі складові як *пропорційність, співрозмірність, симетрія, ритм* та ін. Гармонію не можна зводити до правильності, хоча правильність і є найпростішим її виразом. Більше того, гармонія може включати в себе окремі елементи дисгармонії (непропорційність, асиметрію, аритмію і т.п.).

Гармонія (співзвуччя, злагода, протилежна хаосу) – філософсько-естетична категорія, що означає високий рівень впорядкованості різноманітного, оптимальну взаємовідповідність різного в складі цілого, його елементів, структури, функцій тощо.

Гармонія носить загальний і універсальний характер, що проявляється в природі, суспільстві, людині, мистецтві, поведінці людини. Однак, чим вищий рівень організації матерії, тим складнішою і багатшою є гармонія предметів і явищ. Це є певною підставою поділу прекрасного на різні види. Гармонія об'єктивна: вона є результатом дії матеріальних закономірностей, виявом єдності й узгодженості в різноманітності форм буття.

Прекрасний вчинок стає величним тоді, коли в ньому виявляється пріоритет суспільного начала в житті. В моральному відношенні ця міра є *героїчною*. Героїчне передбачає певну оцінку поведінки людини і її характеру з позицій суспільних ідеалів. Героїчне є найбільш повним втіленням досконалої поведінки людини. Загальновідомо, що саме в уявленні про досконалу поведінку моральнісний та естетичний ідеали зливаються в єдине ціле, виступають як дві сторони одного й того самого явища.

Піднесене – це естетичний вираз героїчного, що являє собою найвищий вираз моральних сил людини, несе в собі естетичну цінність довершеності, краси, величного.

Сама етимологія понять «піднесене» і «низьке» говорить про «емоційні» корені, які йдуть з глибокої давнини, проте зберігають своє значення і в наш час. Так, помітне пов'язання фізичного «верху» з тим, до чого прагнуть люди у своєму житті, про що вони мріють, а фізичного «низу» - з тим, що вони хочуть подолати, від чого хочуть звільнитися: адже рух вгору – це подолання саме земного тяжіння, це прагнення до світла, до сонця, це свобода від влади землі та від рабської приреченості до «низу».

Низькими сприймаються явища, як які приховують в собі, містять загрозу для життя людини, її гідності, самоповаги, які заважають процесу

самореалізації особистості. Через це низьке пов'язано з проявами бездуховності, аморальної поведінки. За своїми якостями низьке є протилежним піднесеному, має спільні риси, з одного боку, з потворним, а, з другого - з трагічним та комічним.

Низьке – це уявлення людей про те, до чого людина не повинна прагнути, оскільки це повертає її до тваринного стану. Піднесене прагне до сонця, низьке віддає перевагу темряві і гниттю.

Категорія *трагічного* є узагальненим виразом боротьби нового і старого, гострого конфлікту між окремою людиною і обставинами, які склалися, в результаті чого герой гине, смерть якого стає ствердженням прогресивних, ідеалів, за які бореться герой.

Люди усвідомлюють неминучість трагічного, виділяючи ситуації і форми загибелі і страждань, які найбільш співвідносні з поняттям людської гідності.

У трагедії, як вважав Г.Гегель, загибель не є тільки знищенням. Вона означає також і зберігання у перетвореному вигляді того, що у даній формі має загинути. Гегель протиставляє людину, вільну від "рабської свідомості" та здатну жертвувати життям заради вищих цілей, істоті що пригнічена інстинктом самозбереження. *Трагічний герой* - носій чогось, що виходить за межі індивідуального буття (влади, принципу, будь-якої надприродної сили), що вільно і свідомо обирає свій шлях. Тому *трагічне* - це категорія естетики, яка відбиває діалектику свободи та необхідності, втілюючи найбільш гострі життєві протиріччя (колізії), насамперед, між історичною необхідністю та практичною неможливістю її здійснення. Таким чином, у центрі трагічного - конфлікт між тим, що людина повинна (необхідність), і тим, чого вона жадає, до чого прагне (свобода).

Естетична думка ХХ століття активно розробляє проблему трагічного. При цьому йдеться не про якусь країну або про конкретну практику мистецтва. У поняття трагічного починають вкладати глибокий філософський, моральний зміст. Трагічне аналізується в широкому контексті загальних смисложиттєвих проблем, проблем майбутньої людської цивілізації.

Сутність *комічного* полягає у протиріччі, коли контраст і невідповідність, а інколи навіть протистояння (наприклад, нище – високе, потворне – прекрасне тощо). Сміх є найбільш дохідливою, захоплюючою і гострою формою критики. Сміх вимагає свідомо-активного сприйняття людиною об'єкта сміху, щоб роздивитися та зрозуміти його невідповідність і неспівмірність.

Комічне незвичайно великою мірою пов'язане із загальною культурою суспільства та людини. Низька культура завжди агресивна: людина такої культури неспроможна терпіти погляди, думки, переваги інших. Навпаки, людина, що володіє високою культурою, здатна аналізувати поведінку, відносини не тільки інших людей, але й самої себе, що є свідомою присутності у неї почуття гумору, розвиненого, живого розуму, яскравої уяви, фантазії.

Традиційно виділяють наступні форми комічного:

- гумор (використання дотепності та гри слів);

- сатира (критика недоліків, суперечностей);
- іронія (прихований сміх, замаскований серйозною формою);
- сарказм ("зла іронія", що має руйнівну силу).

Комічне в житті і мистецтві – це сфера лише людського. Комічне як і почуття гумору властиве тільки людині та людській оцінці явищ.

До чинників, які формують **рівень естетичної свідомості**, традиційно відносять *естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал*. Тобто йдеться про формування певної культури, зокрема естетичної. Естетична культура - це сукупність естетичних цінностей, які існують в суспільстві, способи і засоби їх створення та освоєння, хоча сама естетика є наукою про становлення чуттєвої культури людини.

Естетичні почуття, переживання, естетична насолода виступають як виявлення естетичного ставлення до предметів або явищ дійсності. Різноманітні естетичні відношення, які виникають у людини (соціальної групи, суспільства) до дійсності можна віднести до загального поняття "естетичне".

Естетичні відношення є соціальними за своєю природою і ціннісними за характером. Соціальність естетичних відношень проявляється в тому, що під впливом культури і суспільства у людини формується потреба співставляти свою діяльність з критеріями краси і досконалості, виділяти серед явищ дійсності ті, які співмірні з цими критеріями і ті, які значимі для творчості. Оскільки естетичні відношення пов'язані з різними видами діяльності і зачіпають практичні інтереси людей, то вони можуть виконувати роль ціннісних орієнтацій. Своєрідністю естетичних відношень є те, що вони, хоча і мають власну сферу діяльності – мистецтво, втручаються у всі сфери діяльності людини, пред'являючи свої права на участь у будь-якому творчому процесі, вони ціннісно і нормативно орієнтують будь-яку творчість. Естетичні відношення є емоційно-нормативним способом регуляції творчої діяльності людини і універсальною оціночною реакцією людини, яка виражається в її діях, почуттях, уявленнях про гармонію і досконалість.

Естетичні цінності обов'язково пов'язані з творчою діяльністю людини; з їх допомогою можна співставляти предмети і явища з критеріями прекрасного і досконалого; і як результат – виникнення у людини складної емоційно-оціночної реакції (наसолода, переживання).

Естетична свідомість – це абстрактне поняття для позначення специфічного духовного утворення, яке здатне характеризувати естетичне відношення людини. В основі естетичної свідомості лежать естетичні потреби, задоволення яких і слугує утвердженню людини як цілісної особи.

В процесі задоволення естетичної потреби в насолоді у людини формується *естетичне почуття*. Найбільш поширеним є визнання естетичного почуття як глибокого переживання, яке виникає під час споглядання відповідного предмета.

З естетичною насолодою не пов'язані какофонія звуків, дисгармонія кольорів, які викликають неприємні почуття. Безпосередньою реакцією на

дійсність є *естетичні емоції*, які значною мірою залежить від індивідуальних особливостей людини. Емоції по відношенню до почуттів виконують двояку функцію: по-перше, вони є первинними; по-друге, почуття можуть проявлятися тільки в емоційних реакціях.

Естетичне почуття може правильно розвиватися тільки у зв'язку з загальним розвитком духовного життя людини, з зовнішніми органами відчуття і так званими вищими почуттями: інтелектуальні - виникають в результаті процесу пізнання дійсності і проявляються у вигляді зацікавленості, допитливості, задоволення, радості, захвату і т.п.; моральні почуття виникають на базі відношення до поведінки інших людей і до своєї власної, форми вияву ті ж самі, що і в інтелектуальних; естетичні – відношення людини до прекрасного і потворного в природі і в житті, і в мистецтві.

Народжуючись разом з практичною, утилітарною потребою, естетична потреба росте і розвивається лише за умови розвитку свободи людини, незалежності її від оточуючого середовища, від природної необхідності.

Світ естетичного і краси — це світ, де людина є вільною від повсякденної практичної потреби. Саме тому розвиток естетичного, духовного відношення до дійсності безпосередньо пов'язаний із зростанням матеріальної могутності людства. Адже почуття, що перебувають у полоні грубої практичної потреби, володіють лише обмеженим змістом. Для надто зголоднілої людини не існує людської форми їжі, бо вона думає про їжу як про існування і самий процес прийняття її мало чим відрізняється від поглинання їжі твариною. Ось чому засмучена турботами, зморена постійними нестатками людина несприйнятлива навіть до найпрекраснішого видовища.

Отже, естетичне відношення до предмета відрізняється від однобічного, утилітарно-практичного тим, що відбиває міру досягнутого людством багатства всебічності і цілісності суспільної практики й, відповідно, багатства і всебічності людського ставлення до світу. В естетичному відношенні людина, що є вільною від вузькогоестичного інтересу і вигоди, піднімається до безкорисливого, справді людського відношення до предмета. Саме тому естетичне відношення є водночас духовним — воно розвиває духовний світ людини. Проте це аж ніяк не дає підстав забувати, що духовне відношення виростає на основі добре розвиненої людської чуттєвості. Буденна свідомість здебільшого розглядає чуттєве задоволення як грубе, обмежене і прямо протилежне духовному. Духовне ж розуміється на цьому рівні мислення як умоглядне, побудоване на аскетичному запереченні чуттєвого задоволення.

В історії світової культури у відповідності з такою уявою створювались два основних стереотипи людей: перші схильні до задоволень і в зв'язку з цим деградують духовно, другі, навпаки, вільні від чуттєвих потреб аскети, які свідомо відмовляються від радощів життя в ім'я духовного вдосконалення. Такий поділ відображає лише історично обмежену можливість для людини гармонійно розвиватися, не абсолютизуючи в ній природні потреби і суспільні якості. Естетичний розвиток суспільства якраз і є історичною мірою такої

чудової гармонії природного і соціального, коли чуттєва потреба людини може бути задоволена без обов'язкового фізичного володіння предметом. У цьому значенні естетична потреба є вільною від вузькокорисливої, однобічної потреби, яка ґрунтується на якійсь частковій, хиткій основі і не може зумовлювати цілісності людини в кожному частковому ставленні її до світу.

Естетичний ідеал найпершому наближенні можна визначити як ідеал краси, який за основу краси визнає такі якості предметів, як чуттєва гармонія, що обіймає доцільність і досконалість. Своєрідна природа краси обумовлює ряд особливостей естетичного ідеалу:

1. Естетичний ідеал завжди чуттєво-конкретний.

2. Антропосферність (від давгр. людина і сфера) естетичного ідеалу свідчить про те, що він є не простою сукупністю еталонів усіх предметів і явищ, які існують в світі, а є концентрованим виразом належного. В центрі естетичного ідеалу завжди знаходиться людина.

3. Естетичний ідеал характеризується яскравим емоційним забарвленням, зверненістю до емоційної сфери людини.

Практична частина

Завдання 1. Проаналізувати історичний шлях розвитку категорії прекрасне

За допомогою матеріалів теоретичної частини скласти характеристику історичної зміни світогляду категорії *прекрасне*. Результати оформити у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Динаміка категорії *прекрасне*

Історичний етап	Характеристика образу «прекрасне»

Завдання 2. Вивчити визначення основних категорій естетики

Використовуючи матеріал теоретичної частини законспекуйте визначення основних категорій естетики.

Завдання 3. Особливості естетичної культури

На основі отриманої інформації сформулювати основні категорії естетичної культури.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 2 ПРЕКРАСНЕ І ПОТВОРНЕ

Мета: Ознайомитися з основними категоріями в естетиці та навчитись розрізняти прекрасне і потворне

Завдання 1. Основні естетичні категорії: прекрасне і потворне

Після ознайомлення з матеріалами презентації зробити висновки щодо значення «прекрасного» і «потворного» та відповісти на запитання:

1. Як би Ви визначили, що таке прекрасне у природі?
2. Назвіть Ваші улюблені твори і спробуйте пояснити, чому Ви вважаєте їх прекрасними.

Завдання 2. Навчитись оперувати категоріями прекрасне і потворне
Написати есе на тему: «Прекрасне і потворне в нашому житті»

ПРАКТИЧНА РОБОТА 3 (4 ГОД) ТЕМА: ХУДОЖНІ СТИЛІ ТА МОДА

Мета: ознайомитися з основними художніми стилями світової культури та закономірностями розвитку моди.

Теоретична частина

Античний стиль — це, насамперед, гармонія і краса, еталон для наслідування. Античний стиль поєднує в собі культуру Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Антична культура належить до західного типу культури. Поняття «античність» уперше з'явилося в епоху Відродження як назва греко-римської культури. Основу античної культури складають естетичні поняття міри, гармонії та краси. Найбільшого поширення античний стиль отримав в архітектурі й скульптурі.

Романський стиль — напрям у мистецтві X—XIII ст., що панував у Західній Європі та в Україні, витоки якого походять з давньоримської культури. В архітектурі — це використання простих, суворох, урочистих, масивних форм, склепінь та арокних конструкцій. У декорі великих соборів застосовувались експресивні багатофігурні скульптурні композиції та розпис фресками. Риси романського стилю характерні для Успенського собору у Володимирі-Волинському (1157—1160), а також Кирилівської церкви в Києві (1150р.), Успенського собору в Чернігові.

Готичний стиль — художній стиль середньовічної Європи (X—XV ст.), який ґрунтується на народних традиціях готів (германців). В архітектурі характеризується вертикалізмом конструкцій, каркасним перекриттям, чіткістю ліній, незвичністю, використанням скульптур, вітражів. Стиль набув значного поширення в живописі. Шедевр готики — Нотр-Дам де Парі (собор Паризької Богоматері).

Відродження (Ренесанс) — епоха в розвитку європейського мистецтва XV—XVI ст. Естетичні ідеали Відродження — гуманізм, антропоцентризм, на перший план у світоглядній позиції виступає людина, відбувається переосмислення античності. Це урочиста пісня людині, піднесення її в живописі, літературі до рівня божества. Для архітектурного ренесансу характерна урівноваженість композиції, розвинений каркас, наріжні пілястри, обрамлення дверей і вікон. Ренесанс набув поширення в українській філософії, політичній думці, архітектурі, літературі.

Бароко — епоха в європейській, українській культурі, охоплює XVI — середину XVIII ст., виявилась у філософії, способі мислення, світогляді, літературі, архітектурі, скульптурі, музиці. Художній стиль бароко характеризується показовістю, багатством, експресивністю, емоційністю, пишністю, драматизмом, містичним відчуттям простору. У літературі — пишномовністю, багатством мовних засобів, образністю. В архітектурі — дивовижністю ліпних деталей, декору, динамікою. У філософії — прагненням добра, блага, справедливості, прагненням людської досконалості, пізнання істини і світобудови.

Українське (козацьке) бароко — стиль, якому притаманні основні риси європейського бароко, але для нього характерна більша стриманість, розважливість, поміркованість, урочистість, величність. Бароковий храм чи споруда сприймається як скульптура, у просторово-архітектурно-ландшафтному ансамблі. Зразки бароко: Успенський собор, церкви Богородиці, Феодосії, Воскресіння в Печорській лаврі, церква Спаса на Берестові, дзвіниця Степана Ковніра та Йоганна Готфрі да Шеделя в Печорській лаврі, Козелецький собор і будинок канцелярії в Чернігові та майже всі храми XVII—XVIII ст.

Рококо — стиль в архітектурному та декоративному мистецтві XVII ст., який відрізняється орнаментом у вигляді черепашок. Уважається пізнім бароко, але більш витончені елегантні мотиви орнаменту справляють особливо святкове враження. Зразки: Андріївська церква, Маріїнський палац (архітектор В. Растреллі), дзвіниця Софійського собору.

Ампір — художній стиль, який виник у Франції, набув поширення в інших країнах, орієнтований на римську античність. У ньому копіюються зразки римського декору, елементи розпису, предмети мистецтва Стародавнього Єгипту. В Україні після заборони царським указом 1801 р. будувати храми в стилі українського козацького бароко декілька споруд збудовано в стилі ампір (фонтан «Самсон» на Подолі, колона магдебурзькому праву). Після війни 1812р. стиль набув поширення в Росії.

Класицизм — художній стиль у європейському мистецтві XVII — початку XIX ст., у якому втілювалось прагнення до відображення героїчних і моральних ідеалів, звернення до форм античного мистецтва як естетичного взірця, до суворої впорядкованості логічних і гармонійних образів. Естетичні моральні цінності класицизму — стійкість перед фатумом, підпорядкування особистого громадському, інтересам загалу, почуттів — обов'язку і розуму. Для архітектури класицизму характерні чіткість і геометризм форм, характерна симетрично-осьова композиція, логічність планування. Образотворче мистецтво відзначається ясністю, урівноваженістю композиції. Провідний напрям класицизму — містобудування. В Україні класицизм сформувався наприкінці XVIII — на початку XIX ст. Еталонами класицизму є корпус Національного університету ім. Т. Г. Шевченка (арх. В. Беретті), палац К. Розумовського у Батурині, парково-ландшафтні ансамблі «Софіївка» (Умань), «Олександрія» (Біла Церква).

Модерн — став у європейському й американському мистецтві кінця ХІХ — початку ХХ ст., який характеризують, наприклад, в архітектурі, національно-романтичні риси, динамічність форми, геометричне чіткі ритми будівлі. Гнучкий, пластичний декор ліній, організованість композиційної побудови, широке застосування матеріалів, символічна підкресленість твору. Модернізму притаманні здебільшого естетичні риси функціоналізму і конструктивізму. У Києві в стилі модерн збудовано будинок з химерами (арх. Городецький), Бессарабський ринок (споруджений у 1910-1912 рр., арх. Г. Гай), залізничний вокзал (споруджений у 1912-1914 рр., арх. О. Вербицький). Найяскравіше модернізм виявився в образотворчому мистецтві: експресіонізмі, футуризмі, дадаїзмі, кубізмі, сюрреалізмі. Поняттям модернізму характеризуються також різноманітні течії нереалістичної літератури: декадентство, «потік свідомості», натуралізм, театр абсурду.

Модерн український — художній стиль, який увібрав національно-етичні риси, характерні пропорції національної будівлі — хати, і надав нового значення засобам українського бароко в храмовому та світському будівництві з урахуванням сучасних естетичних потреб та зручності. У цьому стилі споруджено будинок полтавського губернського земства (у 1903-1908 рр., арх. В. Кричевський), нині — це історико-краєзнавчий музей. Його характеризують декоративне національно-традиційне оздоблення, різноколірне керамічне облицювання, рельєфні панно. Це шедевр сучасної української архітектури. У Києві до творінь В. Кричевського належали міське училище на Куренівці, маєток І. Щітківського по вул. Полтавській (зруйновані в 1936 р.). Споруди мали яскраво виражений національний характер. У повоєнний період у стилі українського модерну збудовано ансамбль Хрещатика, де виділяються споруди консерваторії (1955-1958 рр., архітектори Л. Каток, Я. Красний), Головний поштамт (1952-1957 рр., архітектори О. Власов, О. Заваров, О. Малинівський). Тут активно використовувався пишній національно-вмотивований декор. Але владою це було визначено як зловживання в оздобленні фасадів та інтер'єрів, і ансамбль Хрещатика не набув свого класичного національно-традиційного завершення.

Конструктивізм (лат. — побудова) — напрям у мистецтві ХХ ст., який виник на основі кубізму та футуризму. Характеризується поєднанням з індустріальним побутом, оголенням технічної основи будівництва в архітектурі, виділенням технічно-геометричних форм. Проявився також у живописі, прикладному мистецтві, поезії. Його прикладом є ансамбль адміністративних і громадських будівель на центральній площі Харкова, зведений у 20-30-х рр. Виділяється будинок Держпрому (1925-1929 рр., архітектори С. Серафимов, М. Фельгер, С. Кравець). Композиційно будівля є комплексом споруд із чергуванням вертикалі конструкції та горизонталі вікон і широкими прямокутними арками проїздів, які з'єднують між собою окремі частини ансамблю.

Кубізм (від куб) — модерністська течія в образотворчому мистецтві, де предметний світ зображувався у вигляді комбінацій правильних геометричних об'ємів (куба, кулі, циліндра, конуса). Для кубізму характерна жорстка аскетичність кольорової гами.

Футуризм (лат. — майбутнє) — авангардистська течія у європейському мистецтві 10-20-х років, яка характеризується запереченням традицій у культурі, націленістю в майбутнє. Мистецтво для футуристів — предмет самовираження, само творчості. Представником кубо-футуризму є О. Богомазов (1880-1930).

Романтизм — ідейний, художній рух в європейській культурі кінця XVIII — початку XIX ст., який характеризується звеличенням піднесенням, культом ідеалів, запереченням буденності, сірості дійсності, мрійливістю, бажанням створити досконалії світ. Романтизм — своєрідний початок у кожному культуро-творчому русі чи напрямі в культурі. Сутність романтичного стилю — визнання гострої драматичної, нерозв'язаної суперечності між дійсністю і високим ідеалом, несумісним з нею.

Символізм — напрям у мистецтві, художнє явище в європейській культурі кінця XIX — початку XX ст., для якого характерним є захоплення таємничістю, містичним тлумаченням світу, прагненням досягти якісно нових цінностей через узагальнення, символіку, езопову мову, асоціативність. Символісти вбачають у мистецтві магічну силу оновлення життя, світогляду і життєдіяльності людей. Відображає кризу суспільства, життя, світосприймання естетизму.

Сюрреалізм (над реалізм) — напрям у мистецтві, що сформувався на початку XX століття і передбачає фантазію, непідконтрольну розуму. Художник має спиратися на підсвідомість, сни, галюцинації, марення і з допомогою ліній, площин, форм і кольору прагнути досягти вічності і безмежності. Сюрреалістичний твір має бути алогічним, парадоксальним, з особливою ірреальністю.

Реалізм (дійсність) — правдиве художнє відображення дійсності, стиль у мистецтві XIX ст.

Авангардизм (фр. — передовий загін) — умовна назва анти реалістичних течій та напрямів у художній культурі XX ст. Термін «авангардизм» виникає на початку XX ст., стверджується в 50-ті роки. Авангардизм відмовляється від гуманістичних та реалістичних традицій, перетворює пошуки нових образотворчих засобів на самоціль. Принципи авангардизму знайшли вирішення в літературно-художніх течіях — експресіонізмі, дадаїзмі, кубізмі, футуризмі, сюрреалізмі, а також у літературі «потoku свідомості», «драми абсурду». У музиці до авангардизму належить серійна та конкретна музика.

Абстракціонізм — художній напрям в образотворчому мистецтві XX ст., який характеризується абстрагуванням художніх образів від конкретних об'єктів, формалізацією композиції. Абстракціонізм має дві течії: супрематизм і абстрактний експресіонізм.

Супрематизм (найвищий) — різновид геометричного абстракціонізму, який характеризується комбінуванням найпростіших геометричних елементів (квадрата, хреста, кола, прямокутника). Квадрат вважається найчистішим, позбавленим змістових асоціацій, елементом. Основоположником супрематизму є художник Київської малювальної школи М. Мурашка, Казимир Малевич (1878-1935).

Формалізм — позиція в мистецтві, яка стверджує пріоритет форм над змістом.

Еклектизм (грец.— той, що вибирає) — у мистецтві відсутність єдності, цілісності, формальне, механічне поєднання різних стилів.

Експресіонізм (фр. — вираження) — напрямок у європейській літературі та мистецтві в першому десятилітті ХХ ст., яке проголосило єдиною реальністю суб'єктивний духовний світ людини. Суб'єктивно-ідеалістичні концепції призвели до загостреної емоційності, ірраціональності образів, гротескної деформації відображуваного світу (письменники Г. Кайзер, В. Газенклевер. Ф. Верфель; художники М. Бекман, Т. Грос, О. Дікс, Е.Л. Кірхнер; кінорежисери Р. Віне, Ф. В. Мірнау; композитори нової віденської школи А. Шенберг, А. Берг, А. Веберн).

Імпресіонізм (фр.— враження) — художній напрям у мистецтві останньої третини ХІХ — початку ХХ ст., який характеризується утвердженням краси повсякденної дійсності, простих демократичних мотивів, досягненням достовірності зображення через безпосереднє зорове враження, яскравою деталізацією найменших предметів пейзажу чи характеру, відтінками світла і переливами барв. Представники імпресіоністів Огюст Ренуар (1841—1919), Клод Моне (1840-1926) та ін.

Неовізантизм (бойчукізм) — напрям у монументальному мистецтві ХХ ст.. в основі якого лежали поєднання конструктивних особливостей українського живопису іконописців Київської Русі та раннього Відродження з елементами українського орнаменту, мозаїки, фрески та портрета ХVІІ—ХVІІІ ст. Започаткував напрям, створив школу українських монументалістів М. Бойчук (1882-1939). Вплив бойчукізму проявився в кераміці, килимарстві, ткацтві, графіці, різьбярстві. Монументальне мистецтво бойчукістів — визначний здобуток української культури.

Академізм — художній напрям, який характеризується догматичним наслідуванням класичних зразків, визнаних неперевершеними. Характерний для художників кінця ХVІ — початку ХVІІ ст., орієнтованих на закріплення досягнень майстрів античності та італійського Відродження.

«Антироман», «новий роман» — умовна назва, одна з течій сучасного модернізму. Представники «антироману», переважно французькі письменники ХХ ст. — А. Роб-Грійє, Н. Саррот, зруйнували класичну жанрову структуру роману, відмовившись від зображення об'єктивної дійсності, протиставивши їй «суб'єктивний» світ, створений самим письменником.

Дадаїзм (фр. — коник, дерев'яна конячка, дитячий лепет) — модерністська художньо-літературна течія в 1916-1922 рр. Дадаїзм виник у Швейцарії. Протест його представників проти Першої світової війни знайшов свій вираз в ірраціоналізмі, анти естетизмі, своєрідному художньому хуліганстві, позбавленому сенсу поєднанні слів і звуків (Т. Тцера, Р. Гюльзенбек, М. Янко), у карлючках, псевдо кресленнях, комбінаціях випадкових предметів (М. Дюшан, Ф. Пікабія, М. Ернст). Після війни французькі дадаїсти об'єдналися з представниками сюрреалізму, а німецькі політичні дадаїсти виступили проти мілітаризму (Т. Грос, Дж. Хартфілд).

Декадентство (фр.— занепад) — загальна назва анти реалістичних течій у літературі та мистецтві кінця XIX — початку XX ст. Для декадентів характерні відчуженість, песимізм, містика. Декадентство об'єднує такі школи мистецтва, як символізм, акмеїзм, експресіонізм, сюрреалізм. Декадентство в літературі виникло наприкінці XIX ст. у Франції (С. Малларж, П. Верлен, А. Рембо). В українській літературі впливом декадентства позначені твори В. Винниченка, В. Пачовського. В образотворчому мистецтві декадентство знайшло відображення у творчості А. Бекліна (Швейцарія), М. Клінгера, Ф. Штука (Німеччина), О. Беруслея (Великобританія). У Росії деякі риси декадентства проявилися в діяльності угруповань «Світ мистецтва», «Блакитна троянда». Вплив декадентства відчули на собі композитори П. Хіндеміт (Німеччина), А. Шенберг (Австрія), І. Стравінський (Росія).

Кінетизм, кінетичне мистецтво — напрям сучасного модернізму, який використовує так зване мобілі (споруди, які рухаються вітром, водою, електрикою, силами магнетизму тощо). Кінетизм оформився в 50-х роках XX ст. (на основі експериментів М. Дюшана Л. Мокай-Надя, А. Колдера в 10—30-ті роки XX ст.). Деякі твори кінетизму базуються на традиціях дадаїзму («само руйнівні машини» Ж. Тінчелі). інші претендують на більш «позитивне» відображення в художніх образах сучасного науково-технічного прогресу (праці Н. Шеффера). Кінетичне мистецтво, зазвичай замкнуте в межах суто аномальних експериментів, має деяке практичне використання в оформленні виставок, рекламі тощо.

Модернізм — основний напрям мистецтва в епоху імперіалізму, що характеризується розривом з ідейними та художніми принципами класичного мистецтва, зокрема з принципами реалізму. Найяскравіше модернізм виявився в образотворчому мистецтві: експресіонізмі, футуризмі, дадаїзмі, кубізмі, сюрреалізмі. Сучасні форми модернізму: супрематизм, кінетичне мистецтво, оп-арт, поп-арт, ленд-арт, мінімалістське мистецтво. Поняттям модернізм характеризуються також різноманітні течії нереалістичної літератури: декадентство, «потік свідомості», натуралізм, театр абсурду.

Акмеїзм (грец. — вершина, розквіт) — модерністська течія в російській літературі початку XX ст. Виникла в 1909 р., проповідувала «мистецтво для мистецтва», витончене естетство, індивідуалізм, містику.

Ташизм (фр. — пляма) — різновид абстрактного мистецтва. Зародився у Франції в 40-х роках ХХ ст. Поширений у США (Дж. Поллок). Представники ташизму довільно наносять на полотно кольорові плями, які нібито відображають світ підсвідомих емоцій художника.

Театр абсурду — один з проявів модернізму в театральному мистецтві. Виник у 40-50-х роках ХХ ст. у Франції. Спектаклі театру абсурду позбавлені сюжету, слово та сценічна дія фрагматичні. Це гранично суб'єктивний, інколи фізіологічний за своїм характером театр, споріднений з театром жорстокості. Представники-драматурги — С. Беккет, Е. Іонеско, Ж. Жене.

Натуралізм (фр., лат.— природний) — метод і напрям у західноєвропейській літературі, який склався в останнє десятиліття ХІХ ст. на основі філософії позитивізму (О. Конт) та естетичної теорії (І. Гена). Натуралісти прагнули до наукової точності в зображенні навколишнього середовища та людини, соціальні явища та людські характери пояснювали біологічними законами. Натуралісти в літературі: Е. Золя, Гі де Мопассан, брати Гонкури. Перебільшуючи роль біологічних чинників у житті людини, проповідували песимізм натуралісти кінця ХІХ — початку ХХ ст. (П. Боборикін, В. Винниченко). В образотворчому мистецтві натуралізм копіює зовнішній бік явища та предметів реального світу, не розкриваючи їхньої соціальної суті.

Ленд-арт (англ. - земляне мистецтво) — різновид авангардизму в мистецтві США. Західної Європи 60-х років ХХ ст. Представники ленд-арту (Р. Морріс, Д. Оппенгейм, М. Хейзер) здійснювати «акти естетичного вторгнення» (так званого переоформлення) у природні ландшафти.

Оп-арт (англ. скорочено — оптичне мистецтво) — напрям у європейському та американському живописі та графіці в 40-х роках ХХ ст., різновид абстракціонізму (засновник — французький художник В. Вазарелі). Ритмічні комбінації простих геометричних форм та кольору створюють ілюзію руху\.

Поп-арт — модерністський художній напрям. Виник у другій половині 50-х років ХХ ст. у США та Великобританії. Відмовляючись від звичайних методів живопису, поп-арт навмисно культивує випадкові поєднання побутових предметів, фотографій, фрагментів реклами тощо.

«Потік свідомого» — одна з форм зображення внутрішнього життя людини в художніх творах, прагнення розкрити душевний стан персонажів в усій його безпосередності, у блискавичній зміні переживань, роздумів, спогадів, вражень, підсвідомих асоціацій.

Індустрія моди - це певний сектор економіки, що включає в себе виробництво і збут товарів (у тому числі і послуг як товару), сполучені сектори. На моду впливають економічні, соціальні та психологічні фактори.

Економічні чинники. Модний товар - це розкіш. Він включає в себе елементи дизайну, що виходять за рамки звичайних функціональних потреб.

Тому попит на такі товари вище в економічно більш розвинених країнах і в сегментах ринку, представники яких мають більші вільними доходами.

Соціальні фактори. Зміни в моді відображають зміни в соціальному середовищі: ставлення до класову структуру суспільства, ролі чоловіків і жінок, складом сім'ї. Наприклад, брак часу, викликана збільшенням числа працюючих жінок, привела до широкого поширення практичних, швидковисихаючих і не мнуться тканин. Турбота про довкілля зробила модними натуральні тканини, а хутро, навпаки, втратив популярність. Прагнення до здорового способу життя викликало моду на заняття спортом, спортивний одяг та бігові кросівки.

Психологічні фактори. Споживачі приймають моду, щоб подолати нудьгу. Люди втомлюються від однієї і тієї ж одягу, так само як і одній і тій же меблів. Вони прагнуть змінити свій стиль життя і купують для цього новий одяг або нові меблі, врешті-решт, обклеюють квартиру новими шпалерами. За допомогою моди люди прагнуть виділитися, хочуть отримати визнання з боку оточуючих. Ці дві вигоди, однак, можуть бути різноспрямовані. Якщо ви маєте намір надіти щось радикально нове, ви, мабуть, підкреслите свою індивідуальність, але в той же час зіткнетесь з неприйняттям з боку однолітків. Щоб задовольнити ці конфліктуючі потреби, виробники та роздрібні торговці пропонують безліч різних дизайнів і їх комбінацій.

Мода є соціальним феноменом. **Головне призначення модних речей** - задовольняти естетичні потреби і сигналізувати про соціальний статус їх власника. **Наукове пояснення моди** як соціального феномену вперше дали в кінці XIX - початку XX століття американський економіст **Торстейн Веблен** і німецький соціолог **Георг Зіммель**, творці теорії «просочування» («trickle-down» theory). На їхню думку, мода створюється в елітних соціальних групах для підкреслення своєї відмінності від простих людей. Прагнучи наслідувати еліті, середні і нижчі верстви поступово переймають модні «новинки». Коли мода «просочується» вниз, вона втрачає свою новизну, стає масовою і «вульгарною». Щоб не втратити соціальну дистанцію, еліта знову винаходить щось нове і оригінальне. Цей цикл престижного споживання повторюється знову і знову.

До модної продукції відносять деякі групи товарів легкої промисловості, що задовольняють особисті потреби громадян:

- одяг;
- особисті аксесуари (панчохи, рукавички, сумки, ремені, капелюхи, шарфи, годинники, ювелірні прикраси);
- парфумерію і косметику (духи, помада, лак для волосся та ін.);
- домашні аксесуари (постільна білизна, посуд, килими та ін.).

Основними галузями, включеними в процес модної індустрії (Економіки моди) у вузькому сенсі слова, вважаються текстильна, парфумерна і перукарня промисловість, модельний бізнес.

Протягом історії моди в одязі диктували різні країни, на даний момент **самим «модним» містом вважається Париж** (і, отже, країною - Франція), але

раніше моду задавали Італія, Іспанія, і, пізніше Англія. Найчастіше першість у питаннях моди було пов'язано з політичним першістю (наприклад, Італія диктувала моду в період Ренесансу, розквіту міст-держав на кшталт Венеції і Флоренції, з XIII століття саме тут виготовлялися оксамит і шовк). Моді приділяли увагу французькі правителі, починаючи з Людовика XIV і закінчуючи Наполеоном III, у Франції в результаті високо розвинулося текстильне виробництво, було безліч умілих швачок.

Становлення модної індустрії пов'язано з паралельним розвитком престижного споживання і «суспільства масового споживання». **Етапи розвитку індустрії мод** найкраще помітні на прикладі виробництва модного одягу. У період приблизно з **1890 до 1960 року** виробництво модного одягу і аксесуарів поступово перетворюється з дрібного бізнесу в масове виробництво і стає індустрією. Ще в середині 19 ст. з'явилися спеціальні журнали мод, які розповідали про тенденції поточного сезону і асортименті модних магазинів (про те, що «носять в Парижі»).

У 1950-1960 року, в період формування в розвинених країнах суспільства масового споживання, розвивається система прогнозування моди. Починаючи з цього періоду, економіка моди розділилася на два рівні - **товари «від кутюр»** (Індивідуальні замовлення для еліти) і **«Прет-а-порте»** (Масове виробництво для середнього класу). Саме **1960-1980 роки** стали епохою знаменитих паризьких кутюр'є - Коко Шанель, Крістіана Діора, Ів Сен Лорана, Юбера Живанши та ін.

Індустрія моди формувалася як феномен західноєвропейської цивілізації, і аж до **кінця XX століття** її не зачіпали інокультурні впливи. Глобалізація XX століття привела не тільки до трансляції європейської моди по всьому світу, але і до проникнення в цю індустрію впливів країн Сходу. У Японії з'явилися виробники модних товарів міжнародного рівня (Іссі Міяке, Йоші Ямамото і ін.), Всесвітньо відомий паризький кутюр'є японець Кензо Токадо.

Практична частина

Завдання 1. Вивчити основні художні стилі

Використовуючи матеріали теоретичної частини та конспекту лекції охарактеризувати особливості художніх стилів. Результати оформити у вигляді таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Основні художні стилі

Назва стилю	Час і місце виникнення	Характерні особливості

Завдання 2. Визначення факторів формування моди на сучасному етапі

Використовуючи матеріали лекції та теоретичної частини методичних вказівок охарактеризуйте фактори впливу на моду. Обґрунтуйте, які з них, на

вашу думку, є вирішальними. Опишіть, як ви розумієте поняття «модна індустрія». Створіть презентацію робіт одного із сучасних дизайнерів модного одягу чи аксесуарів.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 4

ТЕМА: ЕСТЕТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ТОВАРІВ: СТИЛЬ ТА МОДА

Мета: ознайомитися з суттю та змістом естетичних властивостей та особливостями відображення стилю і моди.

Теоретична частина

Естетичні властивості забезпечують здатність товару виражати в чуттєво-сприймаються ознаках красу, художню цінність. У сприйнятті людей естетичні властивості товару суб'єктивні, оскільки людина сприймає їх відповідно індивідуальній споживчій культурі; залежно від історичних, національних, вікових особливостей, виховання, релігійних поглядів, способу життя. Естетичні властивості задовольняють насамперед духовні потреби людини.

Розвиток і досить повне задоволення духовних і соціальних потреб позитивно відбивається на матеріальних потребах людини, які поступово облагороджуються, стають більш раціональними і витонченими.

Естетичні показники використовуються для характеристики художньої цінності товару і поділяються на показники інформаційної виразності, раціональності форми, цілісності композиції і досконалості виробничого виконання.

Інформаційна виразність - це можливість об'єкта відображати у формі різні соціально-естетичні ідеї і уявлення (знаковість); наявність у формі виробу сукупності ознак, що обумовлюють його відмінність, несхожість на подібні вироби, але в той же час підлеглих основному композиційному задуму (оригінальність), відображення у формі стійких рис, що визначають відповідність виробу сучасному рівню суспільного і культурного розвитку або конкретному функціональному комплексу (стильове відповідність); виявлених у формі окремих ознак, що характеризують естетичні погляди сьогодення (відповідність моді).

Художній стиль - стійка єдність образної системи і виразних засобів, що характеризує своєрідність великої художньої епохи, або конкретного художнього напрямку, або манери окремого художника.

Мода (від лат. Modus - образ) - вдачі або переваги щодо одягу, предметів побуту, мистецтва, що переважають у певному середовищі, що зберігаються протягом короткого часу і отримують широке поширення в суспільстві.

У своєму розвитку мода проходить чотири етапи:

- 1) етап яскравої індивідуальності, коли окремі споживачі (лідери) починають цікавитися новинкою;
- 2) етап наслідування, коли новинкою починають цікавитися і інші споживачі, спонукувані бажанням наслідувати лідерам;

3) етап масового поширення;

4) етап занепаду, коли споживачі починають переключатися на інші напрямки моди.

Раціональність форми – це виявлення у формі об'єкта виконуваної ним функції, конструктивного рішення, особливостей технології та застосованих матеріалів (функціонально-конструктивна пристосованість); особливостей роботи з об'єктом (доцільність).

Цілісність композиції характеризує раціональність використання композиційного рішення об'єкта, узгодженість і співмірність його форми (масштабність, пропорційність, ритмічність і тому подібні характеристики). Вона включає в себе з'ясування логіки побудови форми товару відповідно до його призначення (організованість об'ємно-просторової структури); виявлення у формі товару його реальної структури і закономірностей конструктивного рішення (тектонічність); забезпечення виразності форми за допомогою нюансування її частин і цілого (пластичність); характерність обриси форми об'єкта в цілому і деталях, а також елементів знакової інформації (графічної прорисованості форми); взаємозв'язок і поєднання кольорів (колірний колорит).

Досконалість виробничого виконання характеризує товарний вигляд виробу і визначається якістю виконання видимих елементів форми, якістю покриттів, обробкою поверхонь, чистотою виконання зчленувань, заокруглень і сполучень, а також їх відповідністю художньо-конструкторському задумом; чіткістю виконання фірмових знаків і покажчиків, супровідної документації та інформаційних матеріалів.

Наприклад, номенклатура естетичних показників фарфорового посуду включає такі показники:

- відсоток білизни виробів,
- показник просвічуваності,
- показник досконалості виробничого виконання,
- точність відтворення зразка (еталона),
- точність відтворення авторського зразка,
- ступінь досконалості форми,
- ступінь досконалості декору,
- ступінь цілісності композиції,
- показник блиску заглазурованої поверхні, вимірюваний в балах.

Практична частина

Завдання 1. Ознайомитися з номенклатурою естетичних властивостей товарів.

Використовуючи матеріали теоретичної частини ознайомтеся з показниками естетичних властивостей товару. Результат оформіть у вигляді схем.

Завдання 2. Скласти номенклатуру естетичних властивостей для товарів певного художнього стилю

Для запропонованих зразків товарів складіть характеристику естетичних властивостей, що характеризують художній стиль товарів. Результати оформіть у вигляді таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Художні стилі та естетичні показники

Назва товару	Стиль виконання	Характерні ознаки стилю	Естетичні показники
Журнальний столик	 <p>Бароко</p>	Зразок європейського мистецтва минулих століть. Опори конструкції нагадують своїми силуетами чудові скульптури. витончений та ніжний, незважаючи на наявність масивних ніжок і стільниці.	Художній розпис; іскриста золотиста гама; Кольорове лакування; Інкрустація; Ажурні різьблені елементи
			
			
			
			

Завдання 3. Характеристика ступеню модності товарів

Використовуючи дані інтернет-магазинів одягових або взуттєвих товарів оцінити ступінь модності товарів, використовуючи такі характеристики «супер модний», «класичний виріб», «був модним 2 роки тому», «морально застарілий». Результати оформити у вигляді таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Характеристика ступеню модності одягових/взуттєвих товарів інтернет-магазину _____

Вид виробу, модель	Ступінь модності	Обґрунтування

ПРАКТИЧНА РОБОТА 5

ТЕМА: ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ В ЕСТЕТИЦІ

Мета: ознайомитися з основними кольорами та вивчити їх психологічний вплив на людину.

Теоретична частина

Червоний

Ключові значення і символіка:

- вогонь
- жара
- життя
- енергія
- активність
- воля
- боротьба
- пристрасть
- агресія
- гнів

Орган, з яким асоціюється: кров, статеві органи.

Психологія і колір: Наділяє відчуттям безпеки, упевненістю в завтрашньому дні, допомагає простіше впоратися з неприємностями. Формує лідера.

Позитивно впливає на негативні психічні стани: апатія, депресія, страх, невпевненість в собі

Фізіологія і колір: стимулює нервову систему, вивільняє адреналін, покращує кровообіг, підвищує кількість червоних тілець в крові, збільшує сексуальність і сексуальний потяг.

Лікує захворювання: знижений артеріальний тиск, анемія, поганий кровообіг, простуда, нежить.

Не рекомендується: при підвищеному кров'яному тиску, кровотечах. Не застосовувати запальним і схильним до агресії людям.

Краще застосовувати червоний колір у поєднанні із зеленим або блакитним кольорами, а при лікуванні червоним кольором завжди закінчувати сеанс дією цих холодних кольорів.

Помаранчевий

Ключові значення і символіка:

- рух
- швидкість
- ритм
- радість
- емоції
- чуттєвість
- життєрадісність
- товариськість
- лінь
- залежність
- розпещеність

Орган, з яким асоціюється: селезінка (пов'язана з органами травлення і виділення).

Психологія і колір: Очищає від неприємних відчуттів, допомагає прийняти негативні події в життя (наприклад, розрив стосунків або втрата близької людини), допомагає пробачити іншу людину, відпустити нерозв'язну ситуацію. Якщо ви знаходитесь в безвиході і боїтеся змін, які відкриють нові горизонти в житті, зверніться до помаранчевого кольору.

Допомагає при негативних психічних станах: апатія, нудьга, туга.

Фізіологія і колір: Знаходиться між червоним і жовтим кольорами спектру, тому володіє властивостями цих двох кольорів. Наділяє енергією як червоний і сприяє розумовому процесу, як жовтий колір. Так само як стакан апельсинового соку, тонізує і заряджає енергією на весь день. Сприяє травленню і засвоєнню корисних речовин в їжі (наприклад, засвоєння вітаміну С).

Лікує захворювання: втрата апетиту, розлад шлунку, спазми, астма, жовчні камені.

Не рекомендується: Якщо ви насолоджуєтеся життям, не використовуйте помаранчевий колір. Надлишок помаранчевого кольору може привести до самовдоволення і ліні.

Жовтий

Ключові значення і символіка:

- сонце
- день
- свобода
- свято
- веселість
- терпимість
- упертість
- критичність
- занепокоєння
- зрада

Орган, з яким асоціюється: сонячне сплетення (зв'язує кишечник, печінку і жовчний міхур)

Психологія і колір: Наводить відчуття в рух, звільняє від негативу, який підриває упевненість в своїх силах. Допомогає легше сприймати нові ідеї і приймати різні точки зору. Він сприяє кращій самоорганізації і концентрації думки. Для дітей: підвищує пізнавальний інтерес. Можна використовувати для дитячих кімнат, але в обмеженій кількості, інакше діти не зможуть спокійно заснути.

Якщо ви хочете, аби ваші гості відчували себе невимушено і веселилися від душі, прикрасьте жовтими предметами.

Допомогає при негативних психічних станах: творчий блок, депресія, занижена самооцінка, песимізм

Фізіологія і колір: Добре лікує травну систему, забезпечує її роботу. В основному впливає на перебіг жовчі, яка грає роль в поглинанні і переварюванні жирів. Покращує пам'ять.

Лікує захворювання: запор, діабет, шкірні захворювання, виснаження нервової системи.

Не рекомендується: при важких захворюваннях шлунку, безсонні.

Зелений

Ключові значення і символіка:

- природа
- життя

- віра
- гармонія
- екстравертність
- природність
- доброта
- м'якість
- іпохондрія
- егоїзм

Психологія і колір: є проміжним між чорним і білим кольорами, тому вважається нейтральним кольором.

Орган, з яким асоціюється: серце.

Психологія і колір: Коли ми думаємо про зелений колір, ми представляємо ліс, дерева, траву. Внаслідок того, що зелений об'єднує нас з природою, він допомагає нам бути ближче один до одного. Коли вам бракує зеленого кольору, ви позбавляєтеся гармонії.

Допомагає при негативних психічних станах: неврівноваженість, злість, грубість, скутість в емоціях і відчуттях.

Фізіологія і колір: найчастіше серцеві напади виникають із-за емоційних проблем, що скупчилися. Причиною більшості серцевих захворювань у чоловіків середнього віку є неможливість змінити що-небудь в своєму житті, із-за незадоволеності своєю професією.

Лікує захворювання: хвороби серця, бронхіт і хвороби легенів, грип, клаустрофобія.

Не рекомендується: в тому випадку, якщо вам треба швидко приймати рішення, оскільки зелений розслабляє.

Смарагдовий

Ключові значення і символіка:

- благополуччя
- солідність
- ізоляція
- вимогливість
- послідовність

Це один з найпозитивніших кольорів спектру, він наділяє відчуттям матеріального благополуччя і відчуттям вдячності за все, що ми маємо. Співвідноситься з умінням брати і віддавати вільно, аби постійно знаходитися в гармонії. Як і останні темні відтінки зеленого смарагдовий сприяє заспокоєнню. Цей колір усуне будь-який дисбаланс у вашому організмі.

Бірюзовий

Ключові значення і символіка:

- хвиля
- лагуна
- дощ
- очищення
- еволюція
- зміни
- спокій
- стриманість
- збентеження
- пихатість

Психологія і колір: Містить в собі два кольори: зелений і блакитний. Як перший гармонізує, як другою створює відчуття чистоти.

Якщо ви нервуєте в присутності інших людей, вам допоможе бірюзовий колір. Він сприятливий для лекторів, яким належить читати лекцію перед великою аудиторією. Бірюзовий допоможе знаходити потрібні слова і підтримувати контакт із слухачами.

Фізіологія і колір: Як блакитний колір, бірюзовий володіє антисептичними властивостями, як зелений гармонізує

Лікує захворювання: рани, опіки, підтримує імунну систему в період простудних захворювань і грипу.

Не рекомендується: пихатим людям. Надлишок бірюзового може викликати збентеження або хвастощі.

Блакитний

Ключові значення і символіка:

- вітер
- небо
- холод
- лід
- чистота
- щирість
- розмова
- тактовність

- замкнутість
- байдужість
- маніпулювання

Орган, з яким асоціюється: горло, щитовидна залоза.

Психологія і колір: Цей колір пов'язаний з інтелектом і умінням утихомирювати за допомогою слів. Чесність і щирість також пов'язані з блакитним кольором. За допомогою блакитного можна відмовитися від зовнішнього світу і, залишившись наодинці зі своїми думками, споглядати і спокійно роздумувати. При заняттях медитативними практиками корисно запалювати блакитну свічку або блакитну лампу. Сприяє креативності.

Допомагає при негативних психічних станах: соромливість, страх говорити, погані стосунки.

Фізіологія і колір: при безсонні допоможе заснути, оскільки діє розслаблююче. Має протизапальну дію. Блакитний звужує і охолоджує.

Лікує захворювання: підвищений артеріальний тиск, лихоманка, ларингіт, порізи, укуси комах, опіки, ПМС, фригідність, мігрень, викликана стресами, дитячі хвороби - хворобливе прорізування зубів, кір, свинка.

Надлишок блакитного може привести до маніпулювання людьми, скандалів і розбіжностей.

Індиго (синій)

Ключові значення і символіка:

- мир
- глибина
- бачення
- мудрість
- тиша
- спокій
- пригноблення
- занепокоєння
- ідеалізм
- фанатизм

Орган, з яким асоціюється: гіпофіз, "третє око".

Психологія і колір: розвиває психічні здібності. Очищає мислення, звільняє від тривог і страхів, дозволяє почути внутрішній голос і прийняти правильне рішення (інтуїція). З індиго простіше переходити на тонші рівні свідомості.

Допомагає при негативних психічних станах: одержимість, параноя, істерія.

Фізіологія і колір: Лікує глухоту, катаракту, кровотечі, безсоння. Є анестетиком. Допомагає при ангінах, ревматизмах.

Не рекомендується: схильним до сезонних депресій.

Попередження! Кольором користуватися дуже обережно, оскільки він впливає на ендокринну систему.

Фіолетовий

Ключові значення і символіка:

- мудрість
- духовність
- містика
- натхнення
- артистизм
- благородство
- закон
- влада
- фанатизм
- відчуження
- смерть

Орган, з яким асоціюється: права півкуля мозку, шишковидна залоза.

Психологія і колір: Величний колір, завжди присутній в одязі королів і духівництва. Це колір натхнення, який властивий цілителям і творчим особам. Він допоможе навчитися приймати що все відбувається з вами із спокійним серцем, заспокоїти душу і наситити її енергією натхнення. Фіолетовий об'єднує тіло і мислення, матеріальні потреби з потребами душі. В людей з переважанням фіолетового кольору в аурі виходять умілі цілителі, а якщо вони займаються творчістю, то їх твори відрізняються природністю і мовою, яка зрозуміла кожному. Фіолетовий врівноважує два кінці спектру, і також врівноважує чоловічу і жіночу енергії в людському організмі.

Допомагає при негативних психічних станах: невроз, втрата віри, відчай, втрата самоповаги.

Лікує фізіологічні захворювання: струс мозку, епілепсія, невралгія, розсіяний склероз.

Не рекомендується: людям з важкими психічними захворюваннями і страждаючим алкоголізмом.

Пурпурний

Ключові значення і символіка:

- інтуїція
- вічність
- королівський
- багатство

Повторює властивості фіолетового кольору.

Психологія і колір: у психіатрії вважається гіпнотичним кольором.

Фізіологія і колір: лікує фригідність. Є хорошим судинорозширювальним засобом.

Маджента

Ключові значення і символіка:

- кохання
- ніжність
- дитинство
- мрії
- прагнення
- інтимність
- ненадійність
- ірреальність

Орган, з яким асоціюється: нирки, надниркова, слизисті оболонки.

Психологія і колір: знаходиться між червоним і фіолетовим кольорами.

Сила цього кольору - в потужності червоного і духовності фіолетового. Це колір змін. Якщо у вас з'являється бажання внести цей колір до свого життя, значить, ви готові змінити свій звичний спосіб життя і почати щось нове. Якщо ви хочете змінити щось в обстановці вашої кімнати, то вам досить поставити квітку фуксії. Цей колір утихомирює, допомагає впоратися з капризами, позбавляє від агресії і злості.

Співвідноситься з інтимними стосунками.

Допомагає при негативних психічних станах: відчуття внутрішньої спустошеності, неможливості знайти мету подальшого існування.

Фізіологія і колір: насичує енергією надниркову і нирки, допомагає їм очищати кров від шкідливих речовин, діє як проносне. Візуальна температура цього кольору близька до температури людського тіла - 37 градусів.

Рожевий

Ключові значення і символіка:

- жіноче начало
- безумовне кохання
- романтичність
- дружелюбність
- доброта
- жіночність
- легковажність
- надмірна чутливість

Знижує агресію, розслабляє. Викликає відчуття комфорту, позбавляє від нав'язливих думок, допомагає в кризі

У кімнаті, забарвленій в рожевий колір, створюється відчуття захищеності.

Хороший для спальні.

Чорний

Ключові значення і символіка:

- ніч
- спокій
- пітьма
- таємниця
- виклик
- печаль
- придушення
- смерть

Це не колір, тому що чорний поглинає світло. Будучи протилежністю білого кольору, грає величезну роль в нашому житті. Врівноважує білий колір (без пітьми немає світла, інь і ян). Співвідноситься з нескінченністю, з жіночою життєвою силою. Але може заважати змінам.

Психологія і колір: Чорний обдаровує відчуттям власної гідності і влади, проте, може послужити перешкодою у відносинах між людьми. Його завжди краще доповнювати іншими кольорами.

Чорний з іншими кольорами може створювати сильні енергетичні поєднання: наприклад

- червоно-чорний: фізична, сексуальна сила;
- рожево-чорний: високе соціальне положення;
- жовто-чорний: розумова перевага.

Чорний володіє і захисними властивостями.

Коли ми відчуваємо свою уразливість і нам потрібний захист або коли ми відчуваємо потребу наодинці, ми удаємося до допомоги чорного кольору.

Білий

Ключові значення і символіка:

- світло
- спокій
- безтурботність
- чистота
- порожнеча
- цнотливість
- невинність
- зосередженість
- відчуженість
- самота

Це позитивний колір, що містить в собі всі кольори спектру.

Білий колір співвідноситься з духовністю. Психологи і цілителі часто удаються до допомоги білого кольору в роботі з пацієнтами.

Білий заряджає енергією і очищає.

Коли ви невпевнені, який колір вам личить для лікування або вживання в повсякденному житті, зверніться до білого кольору.

Білий, так само як і чорний колір, рекомендується використовувати в поєднаннях з іншими кольорами.

Надлишок білого кольору може привести до відчуття переваги або до відчуття власної неповноцінності.

Сірий

Ключові значення і символіка:

- тінь
- хмари

- нерухомість
- стабільність
- розсудливість
- реалізм
- роздвоєність
- нудьга
- туга

Психологія і колір: є проміжним між чорним і білим кольорами, тому вважається нейтральним кольором.

Сірий колір не депресивний, але і радощі з ним ми теж не випробуємо. Сірий - це колір "сірої речовини", тобто мозку. Це колір інтелекту.

Фізіологія і колір: розслабляє, допомагає відчувати себе спокійно. Сприяє сну.

Не рекомендується: нерішучим людям.

Коричневий

Ключові значення і символіка:

- ґрунт
- мати-Земля
- осінь
- надійність
- відданість
- витривалість
- працьовитість
- нудьга
- консерватизм
- страх

Психологія і колір: Застосуємо, коли потрібно на чомусь зосередитися і відчути ґрунт під ногами.

Це колір надійності, міцності, практичності і здорового глузду.

Допомагає не витратити час і сили даремно в процесі досягнення поставленої мети.

Якщо ви залежите від чужої думки і вам це заважає, скористайтеся коричневим кольором.

Асоціюється з ностальгією і меланхолією. Але в житті не буває вічної весни. Тому ці відчуття врівноважують радість і веселість, роблячи останні бажанішими.

Основні факти в області змішування кольорів формуються у вигляді трьох законів.

1-ий закон: для кожного хроматичного кольору можна знайти інший хроматичний колір, який при змішуванні у певній пропорції з першим дає ахроматичний колір. Така пара хроматичних кольорів називається додатковими кольорами. Наприклад: до червоних кольорів додатковими кольорами будуть голубовато-зелені; до оранжевих – голубі; до жовтих – сині; зелених-пурпурові; до жовто-зелених – фіолетові. На кольоровому крузі додаткові кольори лежать на кінцях одного діаметра.

2-й закон: змішування двох не додаткових кольорів хроматичних різних кольорових тонів дає завжди новий тон, який лежить у кольоровому крузі між кольоровими тонами змішуваних кольорів. Наприклад: змішуючи червоний і жовтий кольори одержимо оранжевий колір, змішуючи червоний і синій – фіолетовий або пурпуровий. З другого закону випливає, що із будь-яких трьох кольорів (наприклад, червоний, зелений, синій) розміщених на кольоровому крузі приблизно на однаковій віддалі один відносно одного, можна одержати, змішуючи у визначених пропорціях, всі можливі кольорові тони.

3-ий закон: результат змішування залежить від змішуваних кольорів, а не від спектрального складу світлових потоків, які викликають ці кольори. Завжди можна замінити спектральний оранжевий сумішшю червоного з жовтим і колір суміші від цього не зміниться. Наслідком цього закону є те, що при змішуванні трьох і більше кольорів результат буде таким самим, якщо б по черзі змішати кольори парами, а потім скласти результати змішування цих пар. Промені, які йдуть із різних джерел ніби складаються один з одним. Такий вид змішування кольорів називають складальним або адитивним.

Кольорова асоціація - відчуття та емоції, викликані певним кольором.

Кольорові гармонії – відчутна відмінність кольоросполучень, приємне поєднання кольорів.

Контраст – різка зміна кольорів.

Нюанс – плавна зміна кольору.

Колорит - загальна сукупність кольорів в композиції.

Практична частина

Завдання 1. Ознайомитися з основними характеристиками кольорів

Використовуючи матеріали теоретичної частини скласти таблицю характеристик кольорів

Таблиця 5.1

Характеристика кольорів

Збуджуючі	Гнітючі	Заспокоюючі

Завдання 2. Вивчення емоційного впливу кольорів

Усі кольори можна поділити за групами, кожна з яких характеризує зміст родинних явищ і викликає близькі емоційні асоціації. За матеріалами складіть таблицю емоційного впливу кольорів.

Таблиця 5.2

Емоційний вплив кольору

Колір	Сприйняття			
	зорове	фізіологічне	асоціативне	психологічне
Червоний	Різкий, яскравий	Збудження	Революція, пожежа, галас	Гарячі почуття, активність, гнів

Завдання 3. Вивчення психологічного впливу кольору

Після знайомства із основними характеристиками кольорів установіть який психологічний вплив має колір. Результати оформіть у вигляді таблиці 5.3.

Таблиця 5.3

Характеристика колірності психології

Колір	Відчуття	Стан
Червоний	Збудженість і активність	Впевненість у собі

За допомогою улюбленого кольору (рис.5.1) встановіть свій тип темпераменту.

Рис. 5.1. - Залежність вибору кольору від темпераменту

Сангвінік має сильний, врівноважений, рухливий тип нервової системи, швидко пристосовується до нових умов, швидко сходиться з людьми, товариський. Почуття легко виникають і змінюються, емоційні переживання, як правило, неглибокі. Міміка багата, рухлива, виразна. Дещо непосидючий, потребує нових вражень, недостатньо регулює свої імпульси, не вміє дотримуватись виробленого розпорядку життя, системи у роботі. У зв'язку з цим не може успішно виконувати справи, що потребують рівної затрати сил,

тривалої і методичної напруги, посидючості, сталості уваги, терпіння. За відсутності серйозних цілей, глибоких думок, творчої діяльності виробляються поверховість і мінливість.

Холерик має сильну, але неврівноважену нервову систему, вирізняється підвищеною збудливістю. Йому властиві різкість і поривчастість рухів, сила, імпульсивність, яскрава виразність емоційних переживань. Внаслідок неврівноваженості, захопившись справою, схильний діяти з усіх сил, виснажуватись більше, ніж слід, але часто будь-яка дрібниця може звести все нанівець. Маючи позитивні суспільні інтереси, така людина виявляє темперамент у ініціативності, енергійності, принциповості. Але за їх відсутності холеричний темперамент часто виявляється у дратівливості, афективності, нестриманості, запальності, нездатності до самоконтролю за напружених обставин.

Флегматик має сильну, врівноважену, але інертну нервову систему. характеризується порівняно низьким рівнем активності в поведінці, нові форми якої виробляються поступово, але є стійкими. Поступливий та спокійний у діях, міміці і мові, вирізняється рівністю, постійністю, глибиною почуттів і настроїв. Він наполегливий та впертий «працівник життя», він рідко «зривається», не схильний до афектів, розраховавши власні сили, доводить справу до кінця, рівний у відносинах, в міру товариський, не любить говорити зайвого, економить сили. Залежно від умов в одних випадках флегматик може характеризуватись «позитивними» рисами – витримкою, глибиною думок, сталістю, ґрунтовністю, в інших – млявістю, байдужістю до оточуючого, лінощами, бідністю і слабкістю емоцій, схильністю до виконання одних лише звичних дій.

Меланхолік вирізняється загальною слабкістю нервової системи. У меланхоліка реакція часто не відповідає силі подразника, наявна глибина і сталість почуттів при слабкому їх вираженні. Йому важко довго на чомусь зосереджуватись.

Особливістю цього типу є швидкий розвиток позамежного гальмування під дією навіть помірних за силою подразників. Сильні впливи часто викликають у меланхоліка тривалу гальмівну реакцію (опускаються руки). Йому властиві стриманість та приглушеність моторики і мови, сором'язливість і боязкість, нерішучість. В нормальних умовах меланхолік – людина глибока, змістовна, може бути хорошим працівником, успішно вирішувати життєві завдання. За несприятливих умов може перетворитись на замкнену, боязку, тривожну, раниму людину, схильну до важких внутрішніх переживань таких життєвих обставин, які на те не заслуговують. Такі люди намагаються ізолювати себе від життя з його хвилюванням, уникають товариства, бояться будь-якої відповідальності.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 6 (4 ГОД.) ГАРМОНІЙНІ СПОЛУЧЕННЯ КОЛЬОРІВ

Мета: Ознайомитися з основними теоріями гармонії кольорів та навчитись гармонізувати кольори

Теоретична частина

Коли йдеться про колірну гармонію, то люди оцінюють враження від взаємодії двох або більше кольорів. Для задоволення оку потрібна ця загальна колірна зв'язка, і тільки в цьому випадку сприйняття кольору досягає гармонічної рівноваги.

Теорія Рудольфа Адамса.

У 1865 році Р. Адамс винайшов хроматичний спектр (“хроматичний акордеон”), що складався із кола з 24 секторами, і містив шість ступенів світлоти (рис. 6.1).

Рисунок 6.1 – Хроматичний спектр Адамса

Основні принципи колірної гармонії Р. Адамса:

- а) у гармонії мають бути помітними первинні елементи різноманіття колірної області: червоний, жовтий і блакитний (синій);
- б) різноманіття тонів повинне досягатися через різноманітність світлого і темного і через зміни в кольорі;
- в) тони повинні знаходитися в рівновазі так, щоб жоден із них не виділявся. Це створює колірний ритм;
- г) у великих комбінаціях кольори повинні за порядком слідувати один за одним так, щоб природний зв'язок у міру їх спорідненості мав місце, як у спектрі або веселці. У дотриманні тонів виражається рух мелодії колірної єдності;
- д) чисті фарби слід застосовувати економно через їх яскравість і лише в тих частинах, на які око в першу чергу має бути направлено.

Теорія Альберта Мансела

Альберт Мансел винайшов колірне тіло (рис. 6.2), на основі якого він склав колірний атлас.

Мансел визначив *три типи гармонійних* сполучень:

- а) *однотонні гармонії*, що засновані на одному колірному тоні різної світлоти (наприклад, червоний з основного колірного кола, розбілений червоний і червоний із затемненого колірного кола);
- б) *гармонії родинних кольорів* колірного кола (наприклад, червоний і жовтогарячий);

в) гармонії взаємодоповнюючих кольорів (наприклад, жовтий і фіолетовий, жовтогарячий і синій)

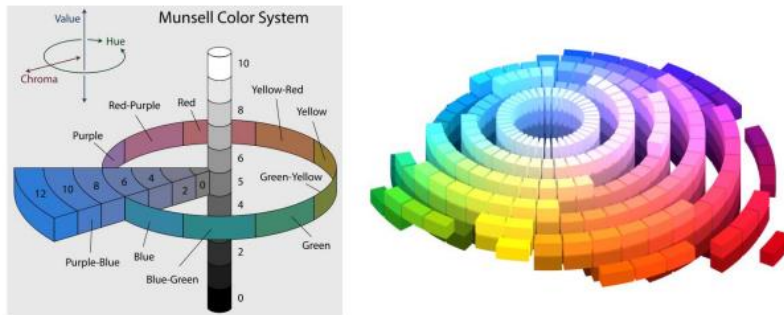

Рисунок 6.2 - Колірне тіло Альберта Мансела

Теорія Вільгельма Оствальда

Німецький вчений Вільгельм Оствальд запропонував кольорову систему з чотирма базовими кольорами: жовтий, ультрамариново-синій, червоний і колір морської хвилі (зелений). Ці кольори діляться, утворюючи кольорове коло Оствальда (рис. 6.3).

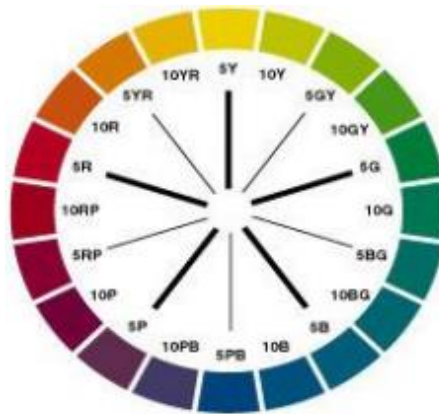

Рисунок 6.3 - Кольорове коло Оствальда

У колірному колі В. Оствальд намагався знайти математичні закономірності кольорової гармонії від геометричних співвідношень розташування кольорів всередині кольорового кола.

Теорія ґрунтувалась на допущенні, що всі кольори, які містять рівну домішку білого або чорного, є гармонічними, а з насичених гармонійні ті, що розташовані один від одного через рівну кількість інтервалів.

В. Оствальд в своєму колі виділяв гармонічні поєднання кольорів: діади, тріади і квадріади.

Теорія В'ячеслава Шугаєва

Теорія базується на дослідженнях Мансела. Вона заснована на колірному колі, що будується на чотирьох основних кольорах — жовтому, червоному, синьому, зеленому (рис. 6.4).

Автор пропонував чотири види колірних сполучень:

а) сполучення споріднених кольорів (наприклад, жовтий, помаранчево-жовтий, помаранчевий);

б) сполучення споріднено-контрастних кольорів (наприклад, від жовтого до фіолетового за спектром);

в) сполучення контрастних (взаємодоповнюючих) кольорів (наприклад, синій-помаранчевий, червоний-зелений);

г) сполучення нейтральних кольорів щодо спорідненості й контрасту (наприклад, жовтий, червоний, синій)

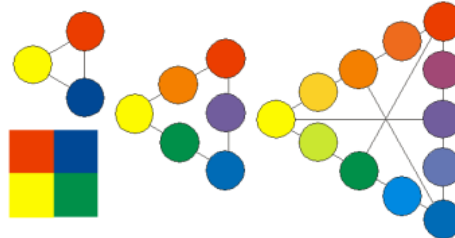

Рисунок 6.4 – Колірні сполучення Шугаєва

Шугаєв виявив 120 можливих гармонійних сполучень для 16-часткового кола за умови трьох проміжних кольорів, тобто трьох інтервалів між головними кольорами. Він стверджував, що гармонійне сполучення можна одержать, якщо:

1. У кольорах, що гармонують, присутня рівна кількість головних кольорів (наприклад, жовто-помаранчевий, жовто-зелений);
2. Кольори однакові за світлотою, тобто в них присутня рівна кількість білого або чорного пігменту;
3. Кольори однакові за насиченістю, вони мають однакову силу кольору відносно один одного (наприклад, помаранчевий-синій)

Класифікація колірних гармоній Брюкке

Німецький фізіолог Брюкке запропонував наступні види гармоній (рис. 6.5)

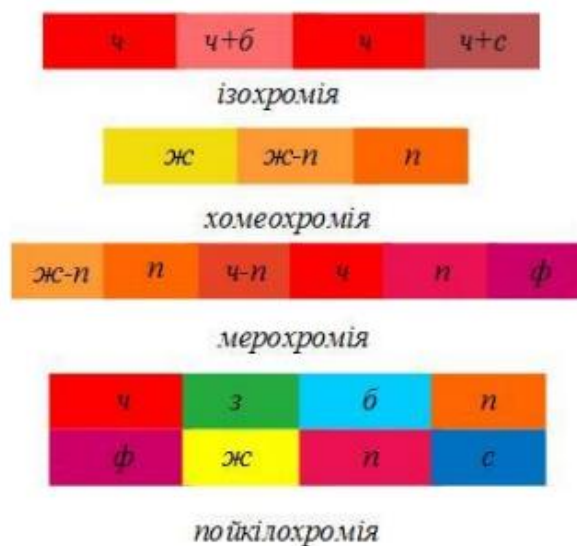

Рисунок 6.5 – Колірні гармонії Брюкке

ізохромія – композиція, виконана в одному колірному тоні (наприклад, на базі червоного кольору);

хомеохромія – композиція в межах малого колірного інтервалу (наприклад, жовтий, помаранчевий і жовто-помаранчевий);

мерохромія – композиція, де кольори підлеглі одному головному (наприклад, червоному, тоді це будуть помаранчевий, пурпурний і фіолетовий);

пойкілохромія – композиція, заснована на методі повного дроблення колірних мас. Їй притаманна велика розмаїтість кольорів, у цьому разі всі кольори мають однакову значущість.

Класифікація колірних гармоній за Б. М. Тепловим

Автором були запропоновані такі види гармоній:

- однотонна – побудована на одному головному кольорі або групі споріднених кольорів (наприклад, жовтий, помаранчево-жовтий, жовтогарячий – у них у різних кількостях присутній жовтий колір);
- полярна – побудована на взаємодоповнюючих кольорах (наприклад, червоний із зеленим, жовтогарячий із синім);
- триколірна – побудована на протиставленні трьох основних кольорів (наприклад, жовтого, червоного, синього);
- багатобарвна – у ній за умови великої розмаїтості кольорів не можна виділити головний (складна в застосуванні).

Теорія гармонійних сполучень за системою В. Козлова

За теорією гармонійних сполучень В. Козлова в основі колірного кола з 24 колірних секторів лежать чотири основні кольори: жовтий, червоний, синій і зелений (рис. 6.6, а). Між ними існують проміжні кольори, які сприймаються як результат змішування основних кольорів спектра.

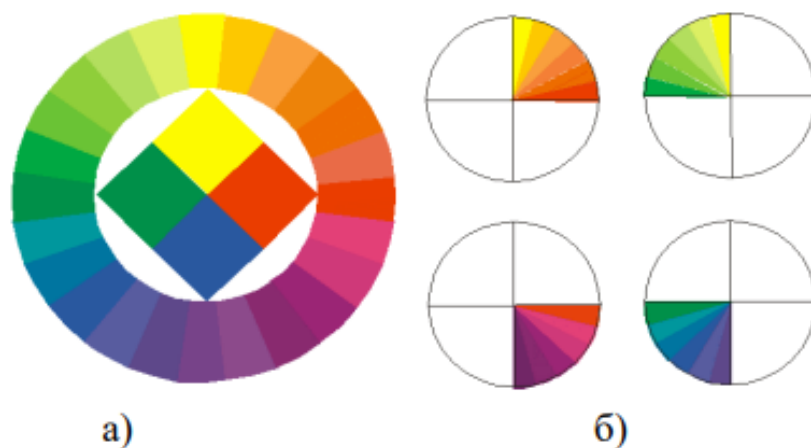

Рисунок 6.6 - Структурне представлення кольору за системою В. Козлова

Важливо зазначити, що частина сучасних учених, які займаються теорією кольору, будують колірне коло на основі чотирьох кольорів, мотивуючи це тим,

що суміш синього й жовтого кольору не дає чистого зеленого кольору, тому зелений вони виводять в групу основних кольорів спектра.

Автор пропонує чотири види колірних сполучень (гармоній):

- однотонові гармонії;
- гармонії споріднених кольорів;
- гармонії споріднено-контрастних кольорів;
- гармонії взаємодоповнюючих кольорів.

Розглянемо кожен із видів гармоній докладніше. Основу гармонійних однотонових сполучень кольорів становить один колірний тон, що є присутнім у кожному з них і надає їм спокійний, урівноважений характер.

Рисунок 6.7 – Однотонові гармонійні сполучення

Гармонія споріднених кольорів ґрунтується на наявності в них домішок тих самих головних кольорів. До споріднених у колірному колі належать усі проміжні, між двома основними, кольори, включаючи тільки один з тих, що їх утворюють.

Вони підрозділяються на чотири групи: жовто-червоні, жовто-зелені, синьо-червоні, синьо-зелені (рис. 6.6, б).

У системі колірних кіл споріднено-контрастні кольори розташовуються в двох суміжних чвертях:

- теплі: жовто-червоні й жовто-зелені (рис. 6.8, а);
- холодні: синьо-зелені й синьо-червоні (рис. 6.8, б);
- теплі: жовто-зелені й холодні: синьо-зелені (рис. 6.8, в) – змішана гармонія;
- теплі: жовто-червоні й холодні: синьо-червоні (рис. 6.8, г) – змішана гармонія.

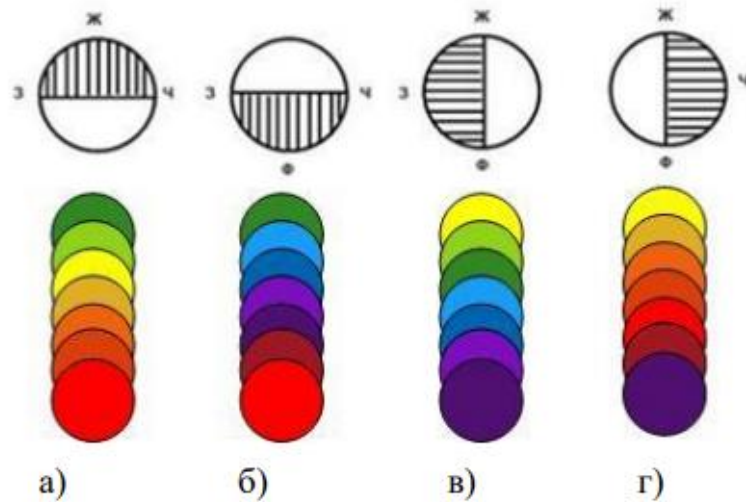

Рисунок 6.8 - Приклад створення гармоній споріднено-контрастних кольорів

Останнім різновидом колірних гармоній у системі В. Козлова є гармонія взаємодоповнюючих кольорів. Для її побудови необхідно, взявши вихідний колір, за колірним колом визначити відповідний йому додатковий. Третій колір може бути визначений з тонового ряду кожного із цих кольорів (рис. 6.9)

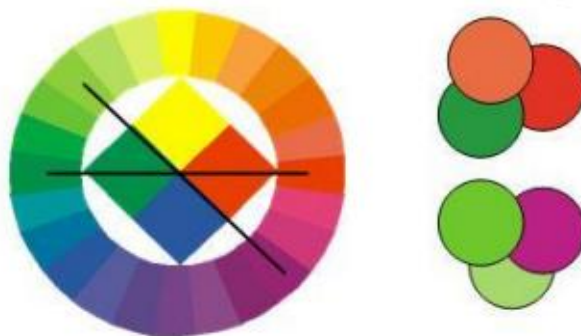

Рисунок 6.9 - Складання гармоній взаємодоповнюючих кольорів

Особливість 12-секторного кола полягає в тому, що воно дає повний спектр (послідовність кольорів в спектрі така ж, як у веселці або в природному спектрі). Створений за принципом порядкового зростання спектр дозволяє побачити колірний баланс і гармонію (рис. 6.10). Сегменти спектра підрозділяються на первинні, вторинні й третинні кольори, їх відтінки й тони. Коло фіксує три первинні кольори (червоний, жовтий і блакитний/синій), які вважаються чистими, тому що не містять інших кольорів.

Рисунок 6.10 – Колірний спектр

Первинні (*primary*) кольори утворюють рівнобедрений трикутник усередині кола (рис.6.11).

Рисунок 6.11 – Первинні кольори

Вторинні (*secondary*) кольори одержують змішанням первинних між собою: жовтий і червоний дають жовтогарячий, червоний і синій – пурпурний/ліловий, а синій і жовтий – зелений. Отримані вторинні кольори (жовтогарячий, фіолетовий і зелений) розташовуються між кожним із первинних кольорів і також утворюють трикутник (рис. 6.12).

Рисунок 6.12 - Вторинні кольори

Третинні (*tetriary*) кольори отримують шляхом комбінацій первинних і вторинних кольорів. Відомо шість третинних кольорів: червоно-жовтогарячий, жовто-жовтогарячий, жовто-зелений, синьо-зелений, синьо-фіолетовий і червоно-фіолетовий (рис. 6.13)

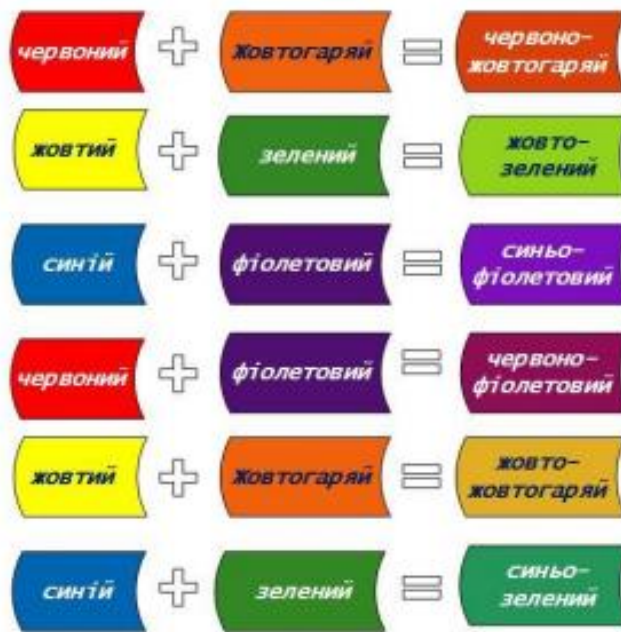

Рисунок 6.13 – Третинні кольори

Дані три групи кольорів у рамках субтрактивного синтезу ще називають **основними, додатковими й похідними**.

Можна застосовувати окремі контрастні колірні плями для стимулювання уваги. Перший колір привертає увагу, а другий є фоном. Оптимальна пропорція при такому методі 90—фон, 10—акцент. *Акцент — колір, якого менше*.

Якщо все-таки потрібно сполучити комплементарні кольори, то рекомендується скористатися тоновими роздільниками (білим, сірим, чорним), використавши їх у вигляді підложки або контуру.

Тонові роздільники сполучаються з усіма кольорами і є позитивним тоновим переходом між дисонуючими контрастними кольорами. В якості колірних роздільників, використовуючи також відтінки даних кольорів.

Практична частина

Завдання 1. Дати відповіді на питання з наведенням прикладів

1. Наведіть класифікацію колірних гармоній Брюкке. Підберіть приклади використання колірних гармоній
2. Наведіть класифікацію колірних гармоній Б. М. Теплова.
3. Розкрийте змістовне навантаження теорії В. М. Шугаєва.
4. Розкрийте змістовне наповнення теорії В. Козлова. Наведіть приклади.
5. Дайте визначення понять «первинні», «вторинні», «третинні» кольори.

Завдання 2 Навчитися гармонізувати три кольори спектру

Виконання

За основу в роботі з гармонізаціями кольорів потрібно використовувати спектральне коло. Наше спектральне коло складається з 12-ти кольорів спектру, ми отримуємо чотири триколірні гармонії:

- 1 – жовтий, червоний, синій;
- 2 – жовтогарячий, фіолетовий, зелений;
- 3 – теплий жовтий, пурпуровий, синє-зелений;
- 4 – теплий червоний, блакитно-фіолетовий, теплий зелений.

Рис.6.14 – Спектральне коло

Можна вибрати будь-яку з триколірних гармоній. Робота складається з трьох композицій та додаткового матеріалу (кількісне співвідношення кольорів у кожному з прикладів). Це завдання показує, що маючи лише 3 кольори, можна створити три різні за кольоровим впливом композиції.

Завдання 3 Навчитися гармонізувати два кольори спектру, які є взаємодоповнювальними.

Виконання

Завдання виконується при застосуванні спектрального кола. Будь-які два кольори (рис.6.15), розташовані по діагоналі один напроти одного, вважаються додатковими. Так, синій колір доповнює оранжевий, червоний – зелений, жовтий – фіолетовий тощо.

Великі інтервали наближають нас до розходження, побудованого на взаємодоповнюючих кольорах.

Коли два додаткові кольори змішуються, вони один одного нейтралізують і створюють гамму сірих тонів, більш цікаву, ніж сірий, отриманий від змішування чорного та білого кольорів. Ці нейтральні сірі відтінки утворюють контрастний фон яскравим енергійним кольорам. Вони мають внутрішню гармонію і позбавлені різкості.

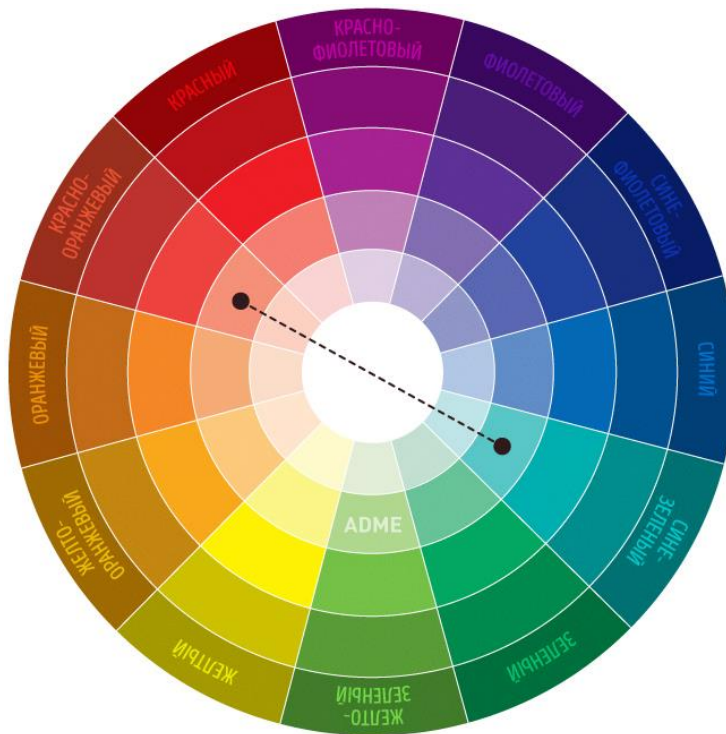

Рис. 6.15 – Спектральне коло: додаткові кольори

Робота складається з трьох композицій, у першій домінує один вибраний колір, у другій – інший, у третьої – рівновага двох кольорів.

Завдання 4 Створення власної палітри кольорів

Створити власну палітру кольорів використовуючи три кольори. Можна взяти за основу зовсім інші кольори, наприклад жовтий, блакитний і малиновий. У цьому випадку буде відома модель кольорів RGB, яка використовується в телевизорах, планшетах і моніторах для створення різних відтінків. При змішуванні цих кольорів вийде яскрава і життєрадісна палітра. Інший варіант - використовувати чорний, червоний і жовтий, то вийдуть більш темні і благородні тони. Застосовуючи той самий підхід, але комбінуючи зовсім різні відтінки базових кольорів, можна отримувати незвичайні результати. Спробуйте використовувати не яскраве жовте, червоне і синє, а приглушені, темні тони - вийде темне колірне коло, більшість відтінків на якому буде належати до бежевої гама. Тони будуть стриманими, приємними і природними.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 7

ТЕМА: АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ОФОРМЛЕННЯ УПАКОВКИ ТОВАРІВ

Мета: ознайомитися з основними принципами художнього оформлення упаковки товарів

Теоретична частина

Художнє оформлення, не залежно від виду упаковки, має вирішувати специфічні інформаційні завдання: текстове, графічне, колірна відповідність характеру продукції, точна вказівка на те, чим вона є; пояснення споживчих властивостей, логічна передача інформації про них за ступенем їх важливості; пізнаванність продукції, особливо серед ідентичної; реалізація «фірмових» переваг продукції, підтримання торгової марки; стимулювання до покупки.

Існують численні способи художнього оформлення упаковки, які можна розділити на дві групи (рис. 7.1). Перша - це прямі способи, які базуються на безпосередньому нанесенні на упаковку малюнків, написів, друга - допоміжні, які передають цю ж інформацію за допомогою спеціальних носіїв. В обох випадках важливо, щоб художнє оформлення упаковки було лаконічним і яскравим, простим і зрозумілим. В основі успіху - пропорція, контраст, баланс.

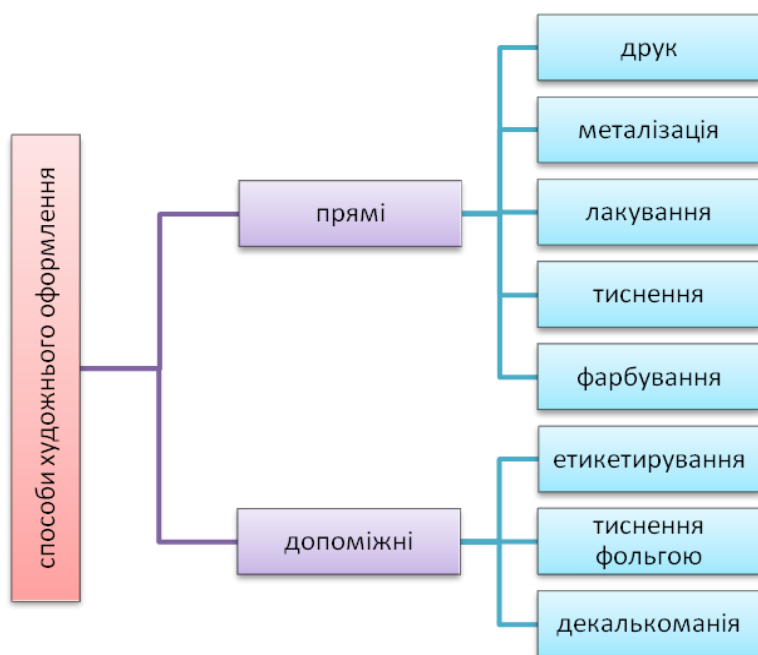

Рис. 7.1. - Способи художнього оформлення упаковки

Друк. Це найбільш поширений спосіб художнього оформлення упаковки, який, в залежності від виду, форми, розміру і матеріалу упаковки, передбачає можливість використання різних видів друку: трафаретний, офсетний, глибокий, флексографський, тамподрук і деякі їх різновиди. Практично для кожного з цих видів друку існують додрукові процеси (насамперед, виготовлення друкованих форм), які сьогодні за рахунок використання новітніх технологій і обладнання досягли небачених раніше якісних характеристик оформлюваної упаковки і параметрів продуктивності. До речі, якість художнього оформлення упаковки закладається саме в цих друкарських процесах - виготовлення оригінал макета, фотоформи, друкованої форми - і підтримується безпосередньо під час друку.

Трафаретний спосіб друку відрізняється від інших, перш за все, значною товщиною (30-100 мкм) барвистого шару, який перекриває колір

пакувального матеріалу. З одного боку, це ускладнює висихання фарб і унеможливорює передачу напівтонових і дрібноштрихових зображень. З іншого - універсальність, простота, чіткість і насиченість відбитків, невисока вартість виготовлення друкованої форми. За допомогою ракеля в'язка фарба продавлюється через відкриті ділянки друкованої форми (у вигляді сита з полімерної, металевої або шовкової сітки) на заздалегідь обрану ділянку упаковки. Пробільні місця сита закриті непроникним фотополімерним шаром. Найчастіше цей спосіб застосовується для художнього оформлення упаковки з гофрокартону, полімерів, об'ємної упаковки у вигляді пляшок, банок та інших ємностей.

Офсетний спосіб друку не так широко поширений для художнього оформлення упаковки. Це обумовлено, перш за все, складністю процесу фарбопередачі. У класичному офсеті форма послідовно зрошується фарбою і водою, а зображення на упаковку передається через проміжний еластичний циліндр, куди воно потрапляє, коли фарба поглинається друкованими елементами на формі, відділяючись від зволжених елементів на тій же формі. Але новітні технології сухого, безводного офсету з використанням спеціальних друкованих форм з покриттям із силіконового каучуку, яке не сприймає фарбу, розширили використання цього виду друку, перш за все, за рахунок високої продуктивності і стабільної високоякісної фарбопередачі. І навіть окремі недоліки цього способу (обмеженість, насиченість відтінку, широке поле допусків при поєднанні фарб) не обмежують художнє оформлення споживчої тари з картону, картонних заготовок, багатошарових матеріалів на основі картону.

Флексографський спосіб друку в останні роки розвивається найбільш динамічно. Застосовується в тому числі, а може і в першу чергу для художнього оформлення м'якої упаковки з різних одно- і багатошарових полімерних плівок. Друкована форма, яка кріпиться на формувальному циліндрі, за допомогою гладкого або растрового валу покривається фарбою, яка переноситься на пакувальний матеріал. Сучасні флексографічні друкарські машини працюють на високих швидкостях з використанням 6-8 фарб. Цей спосіб відрізняється простотою і економічністю, універсальністю, незначним тиском друкованого циліндра. І хоча не завжди досягається чіткість і насиченість відбитків, товщина яких (5-10 мкм) погано перебиває колір пакувального матеріалу, флексографський спосіб художнього оформлення упаковки в деяких її секторах (одно- і багатошарові пакувальні матеріали для м'якої споживчої упаковки) вийшов на перше місце за застосуванням.

Глибокий спосіб друку дає можливість отримати високу якість передачі складних кольорових напівтонових зображень художнього оформлення упаковки. Цей спосіб передбачає передачу фарби з поглиблених елементів друкованого циліндра, які мають різну глибину і розділені між собою пробільними опорними елементами.

Окремі недоліки цього способу друку перекриваються високою продуктивністю і високою якістю друку - складність обладнання і висока вартість друкованих форм, чутливість до жорсткості, міцності, гладкості пакувального матеріалу, колір якого товщиною фарбового шару (5-15 мкм) перекривається не завжди. Проте, м'яка упаковка рідше з одно- і частіше з багатшарових пакувальних матеріалів високої якості художньо оформляється глибоким способом друку.

Спосіб тамподруку використовується для художнього оформлення упаковки складної форми, закупорювальних засобів (пробка, кришка). Зображення з металевої форми переноситься на упаковку за допомогою еластичного тампона (груші). Цей спосіб друку має обмежене застосування, перш за все, через невелику продуктивність і високу вартість друкованих форм. З іншого боку, є упаковка і допоміжні пакувальні засоби, художнє оформлення яких можна виконати виключно способом тамподруку.

Інші способи друку рідше застосовуються для художнього оформлення упаковки, однак для нанесення маркувальних знаків, символів, дати виготовлення продукції, номера її партії, коду виробника, номера стандарту застосовуються способи структурного і лазерного друку.

Цифровий друк застосовується для упаковки, яка виготовляється малими тиражами, для її нумерування з персоналізацією, для подарункової і колекційної продукції.

Фарбування упаковки, лакування її поверхні є ефективним способом її художнього оформлення. При цьому колір, його тон, насиченість використовуються для того, щоб привернути увагу споживача, застерегти його від небезпеки, заспокоїти, підвищити настрій або розслабити, активізувати і зосередити увагу або просто викликати асоціації, пов'язані з продукцією, щоб забезпечити її впізнаваність. Фарбування полімерного пакувального матеріалу, як правило, проводиться в масі при його виготовленні, в інших випадках використовується розпорошення в спеціальних камерах або фарбування і лакування за допомогою офсетних машин.

Тиснення як спосіб художнього оформлення упаковки передбачає поверхневу деформацію матеріалу упаковки зі створенням *рельєфного (конгрев)* або *плоского (блінт)* зображення. Тиснення може бути безбарвним, одно- або багатбарвним з використанням перекладної фольги або багатбарвного відтиснення з спеціальної підкладки (деколь). Блінтове тиснення виробляється плоским штампом і, як правило, є безбарвним. Конгревне тиснення в разі художнього оформлення полімерної упаковки проводиться в процесі її виготовлення або, як і упаковки з картону, за допомогою нагрітого пуансона і матриці.

Металізація як спосіб художнього оформлення упаковки полягає в напиленні на поверхню пакувального матеріалу або упаковки шару металу (найчастіше, алюмінію) у вакуумних камерах періодичної або безперервної дії. За допомогою розпеченої спіралі метал випаровується у вакуумі і осідає на

поверхні матеріалу або упаковки у вигляді металевого покриття. На жаль, висока вартість процесу, складність обладнання і низька його продуктивність настільки збільшують вартість упаковки, що досягнутий декоративний ефект не варто цього. Саме це і стримує широке застосування цього способу художнього оформлення упаковки, залишаючи його пріоритетним для подарункової і ексклюзивної упаковки.

Два інші допоміжні способи: тиснення фольгою і декалькоманія мають обмежене застосування.

Тиснення фольгою застосовується для художнього оформлення упаковки для подарунків, сувенірів, парфумерних та косметичних товарів, ювелірних виробів, годинників. Фольга притискається до упаковки гарячим штампом з рельєфним зображенням. Під дією тепла і тиску металізований або барвистий шар фольги відшаровується і закріплюється на поверхні упаковки. Спосіб відрізняється простотою, швидким переходом на інший вид фольги, інший вид упаковки. До недоліків слід віднести неможливість відтворення елементів оформлення малих розмірів, високу вартість штампа і великі відходи фольги.

Декалькоманія як спосіб художнього оформлення упаковки застосовується, як правило, для різних видів транспортної тари. У разі простою декалькоманії клейовий шар деколей розчиняється або розм'якшується в гарячій воді, після чого відтінок переноситься на поверхню упаковки. У разі гарячої декалькоманії деколь нагрівається і притискається валком поверхні упаковки. Перехід зображення відбувається під дією тиску і тепла. Низька продуктивність, складність механізації і автоматизації цього способу виправдовуються його простотою, низькою вартістю і безпекою.

Практична частина

Завдання 1. Вивчити основні способи оформлення упаковки товарів

Ознайомитися з основними видами друку, що використовуються для художнього оформлення упаковки товарів. Результати роботи представити у вигляді таблиці 7.1

Таблиця 7.1

Основні способи художнього оформлення упаковки товару

Вид друку	Особливості застосування

Завдання 2. Навчитись характеризувати художнє оформлення упаковки товару

Описати три зразки упаковок товарів. Звернути увагу на вид пакувального матеріалу, форму упаковки, кольорову гаму (характеристика відповідно колірних теорій), шрифт нанесеної інформації, вид малюнку і т.д.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 8 (4 ГОД)

ТЕМА: ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ ТОВАРІВ. КОМПОЗИЦІЯ ТОВАРІВ

Мета: вивчити сутність художнього конструювання товарів та основні закономірності засобів композиції

Теоретична частина

Художнє конструювання виробів бере свій початок в середині 19-го ст. Підготовчим етапом для його формування з'явився період, що почався від самого зародження людського суспільства, коли існувало кустарне виробництво ремісників. Це була ручна праця з примітивними технологіями. Виробництво при цьому велося найпростішими знаряддями праці і було малосерійним. Однак кожна випущена майстром річ була корисною для людини і враховувала всі її потреби. При цьому всі роботи чагаря були естетичними та ексклюзивними.

Прихід індустріального виробництва охарактеризувався випуском «нелюдських і холодних речей». На цьому етапі з'явився примітивний дизайн, коли фахівцем створювалися прототипи виробів, вироблених робітниками за допомогою машин. При цьому економічністю і функціональністю товарів займався інженерний склад. Дизайнери ж відповідали тільки за естетичний вигляд виробу. Однак це не влаштовувало покупців. З'ясувалося, що дизайнерам, перш ніж створювати прототипи товарів, необхідно вивчити технологію виробництва і властивості використовуваних матеріалів. Це було пов'язано з тим, що простоті поводження з виробами надавалося настільки ж велике значення, як і їх зовнішнім формам. Саме тому в компанії, що виробляють художнє конструювання промислових товарів, стали приходити інженери і проектувальники, модельники і креслення, а також фахівці, які вивчають ринок.

Далі послідував дизайнерський етап, що з'єднав в собі нововведення двох попередніх. Фахівці стали працювати на промислових виробництвах, використовуючи при цьому різноманітні технології і матеріали. Дизайнер перестав бути оформлювачем і бутафором для своїх речей. Він навчився мислити масштабно, уявляючи собі майбутнє творіння. При цьому він наперед продумував, як його виріб вплине на середовище проживання і як він уживеться в ній.

Основне завдання художнього конструктора полягало у збереженні чистоти ідеї, а також створенні симпатичної людині речі, функціонально обґрунтованої форми. Для цього дизайнеру знадобилися знання з демографічної ситуації, соціології побуту, фізіології, психології, ергономіки, медицини тощо.

На сьогоднішній день існує певний практичний досвід, а також умови і принципи, що застосовуються в дизайні. При їх використанні художнє конструювання дозволяє створювати гармонійні речі. Саме вони і є затребуваними сучасною людиною.

Художнє конструювання і проектування лежить в основі сучасного дизайнерського мистецтва. Автор при створенні своїх речей використовує

суспільну практику, емоційний вплив навколишнього природи і повсякденні спостереження. Вони підказують йому співвідношення пропорцій, тіні та кольору, а також пластичні форми. При цьому автором вноситься у виріб певний сенс, що дозволяє викликати у споживача естетичні почуття і підняти йому настрій.

Засоби художнього конструювання, які використовує дизайнер, - це пропорції та обсяги, лінії і площини, ритми і кольори, а також різноманітні способи декору. При їх застосуванні предмету надається той чи інший вигляд, що втілює задуманий автором образ.

Художник-конструктор у процесі своєї роботи завжди повинен думати про кінцевого споживача, який буде користуватися створеною ним річчю. При цьому дизайнеру необхідно закликати на допомогу не тільки багатство фантазії, а й знання технології, а також основ майстерності. І якщо раніше, в минулих століттях, в якості основи художнього конструювання речей було прагнення автора до пишності та імпазантності, то сьогодні фахівцями створюються зручні і прості предмети.

Виходячи з цього, закономірність сучасної дизайнерської справи полягає в єдності форм і практичного призначення речей. При цьому властивості та можливості застосовуваного матеріалу повинні перебувати відповідно до технології виробничого процесу.

Дизайн – це творчий метод, процес і результат художньо-технічного проектування промислових виробів, їх комплексів і систем, орієнтований на досягнення найбільш повної відповідності створюваних об'єктів і середовища загалом і потреб людини, як утилітарних так і естетичних;

– задум, план, ціль, намір, творчий задум, проект і креслення, розрахунок, конструкція, ескіз, малюнок, узор, композиція, мистецтво композиції, витвір мистецтва.

– специфічний ряд проектної діяльності, що об'єднує художньо-предметне мистецтво і науково обґрунтовану інженерну практику у сфері індустріального виробництва.

– це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості визначають і зовнішні риси виробу, але головним чином - структуру і функціональні взаємозв'язки, котрі перетворюють виріб в єдине ціле як з точки зору споживача, так і з точки зору виготовлювача (визначення, прийняте міжнародним семінаром з дизайнерської освіти, м. Брюгге, 1964р.).

Метою дизайну може виступати вирішення проблем проектування від найменшого елемента конструкції до глобальних великих і навіть утопічних ідей. У зв'язку із різким зростанням населення планети, ще однією метою дизайну стає соціальна привабливість. Тобто дизайн стає інструментом комунікації між людиною та об'єктом дизайну. Мета ж дизайну має значущість лише для дизайнерів як керівників проектування.

Таким чином, з мети дизайну можна зробити висновки щодо його завдання. Основним завданням дизайну є:

- Ергономіка - легкість у використанні об'єкту дизайну
- Інтерфейс користувача - психологічні особливості оператора, працюючого з об'єктом дизайну
- Останні тенденції - застосування нових технологій в дизайні для спрощення його інших завдань.

Отже, **об'єкт дизайну** — річ, що модифікується завдяки дизайну у напрямку вирішення проблем проектування або соціальної привабливості. Так, під час автотюнінгу об'єктом дизайну є авто, яке може видозмінюватися як у бік кращих технічних характеристик, так і у бік кращого «сучаснішого» вигляду.

Технічна естетика – наукова дисципліна, яка вивчає закономірності формування та розвитку гармонійного середовища (предметного), предметних умов діяльності людини у всіх сферах життя. Виникла та розвинулася на стику таких наук, як: соціології, соціальної психології, фізіології людини, ергономіки, економіки, технології виробництва тощо.

Дизайнське проектування (художнє конструювання) – процес конкретного вирішення проектних завдань із застосуванням категорій дизайну (розроблення концепції, виділення конкретних напрямків, аналіз об'єкта, проведення операцій проектування, розроблення проектної документації).

Стайлінг – поширення чисто зовнішніх змін виробів, своєрідна їх косметична обробка.

Дизайн спирається на:

- досягнення таких галузей мистецтва як скульптура, живопис, графіка, архітектура;
- постійний пошук форми, вивчення людських потреб, технічної майстерності;
- технічну майстерність.

Види дизайну

Художнє конструювання класифікується на:

- духовний арт-дизайн;
- комерційний дизайн;
- промисловий дизайн.

Розглядаючи види художнього конструювання, хочеться, перш за все, виділити з них арт-дизайн. Це найбільш витончена лінія у сфері створення різних речей. Дизайнерські рішення даного напрямку ґрунтуються на принципах високого (чистого) мистецтва. Здавалося б, створені художниками незвичайні предмети повинні викликати інтерес далеко не у всіх людей. Однак сьогодні і пересічний споживач на ура сприймає новий напрямок. Йому подобаються речі, що виражають тонкі інтонації, теплоту людських рук і глибокі почуття.

Наступний вид художнього конструювання - комерційний дизайн. Це дуже серйозна і відповідальна справа. Він являє собою дизайн громадських приміщень і спрямований на отримання прибутку. Адже покупець, приходячи в магазин, бар або ресторан, повинен опинитися в стильному і приємному для нього інтер'єрі. Без сумніву, в шикарному бутіку людині легше розлучитися з грошима, ніж у убогому магазині.

Третім видом художнього конструювання є промисловий дизайн. Він пов'язаний з виробами побутового призначення, що випускаються індустріальним способом. Якісне та цікаве оформлення вироблених товарів виділяє їх на споживчому ринку та зацікавлює потенційного покупця. На сьогоднішній день існують такі різновиди промислового дизайну, як транспортне та автомобільне художнє конструювання.

Практично всі предмети, що оточують сучасну людину, зроблені за допомогою машин і верстатів. Але, незважаючи на те що масове кустарне виробництво залишилося в далекому минулому, всім нам хочеться, щоб куплені речі були красивими. Саме тому сучасне проектування та конструювання виробів нерозривно пов'язане з естетикою. Розвитку дизайну сприяє не тільки зростання добробуту населення, але і поява новітніх технологій, а також зростаюча конкуренція на ринку. Для людини стало важливим, щоб навколишні його предмети були красиві та естетичні. А для цього інженерне і художнє конструювання в промисловому виробництві повинні йти поруч.

Естетичні критерії оцінки речей

Як створити дійсно гарний предмет? Для цього фахівці використовують закони художнього конструювання, домагаючись єдності форми і змісту. Будь-який виріб вони створюють так, щоб дотримувалася пропорційність всіх його елементів. При цьому предмет неодмінно повинен бути красивим і являти собою єдине ціле. А для цього необхідно виконання певних вимог.

Насамперед має дотримуватися пропорційність виробу. Для цього існуюча форма ділиться на частини в горизонтальному або вертикальному напрямку. Дотримання пропорційності особливо важливе при будівництві каркасів дахів і суден, виготовленні стільців і столів і багатьох інших речей.

Однією з наочних властивостей виробів є симетрія. Людина спостерігає її вже протягом багатьох століть у природі. Використовуючи симетрію, люди створюють гарні і досконалі речі.

Однією з вимог художнього конструювання є створення динамічної форми. Воно пов'язане з рівними пропорціями всіх частин виробу. До динамічних можна віднести форми літаків і поїздів, планерів і легкових автомобілів.

Ще однією вимогою дизайну є статичність предмета, пов'язана з його нерухомістю. На відміну від динамічних, такі речі масивні і мають явний центр тяжкості. Це різні верстати і преси.

У композиції виробу дуже важливий контраст. Він протиставляє і виділяє різні властивості предмета. Наприклад, використання білого і чорного кольорів, високих і низьких елементів, шорстких і гладких поверхонь.

При створенні речей дизайнер звертає увагу і на рівновагу їх форми. Він являє собою такий стан, коли елементи правої і лівої сторін предмета збалансовані між собою. Рівновага досягається при розподілі всіх частин виробу щодо його центру.

Для створення красивої речі важливим фактором є і її колірне оформлення. Воно служить не тільки одним із засобів композиції, але і фактором якості. Колір допомагає підкреслити всі особливості форми об'єкта і створити для людини психологічний комфорт.

ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ. Створення досконалого виробу вимагає знання основ теорії композиції, особливостей сприйняття кольору, наявність відчуття матеріалу з якого він виготовляється, стилю, професійного художнього смаку тощо. Закони композиції підпорядковуються законам сприйняття людиною навколишнього, її уявленням про красу. Для оцінення довершеності виробу критерії «подобається» чи «не подобається», «красиво» чи «не красиво» неприйнятні. Адже кожна людина має свої уподобання і смаки, власні переконання і життєвий досвід. Тому для визначення естетичної і функціональної цінності застосовують аналіз об'єкта на основі визначення гармонійності форми, колірної вирішення, аналізу об'ємно-просторової структури, тектоніки і композиції.

До цих критеріїв відноситься також поняття масштабу і масштабності. **Масштаб** – це відношення лінійних розмірів на кресленні виробу, карті місцевості до їх дійсних розмірів. Наприклад, секундну стрілку наручного годинника на кресленику краще виконувати в масштабі М 1:10, а зображення житлового будинку – в масштабі М 100:1.

Масштабність – співвідношення розмірів об'єкту у відповідності до розмірів тіла людини. Для зручного використання виробів, їх розміри повинні відповідати особливостям будови і розмірів людини. При цьому обов'язково враховується її гендерна належність, вікові і персональні особливості. Наприклад, інструмент для пиляння деревини – пилка, якою зазвичай користується доросла людина за своїми показниками зовсім не підходить для учня середніх класів, тобто саме в той час, коли дитина вчиться нею користуватися.

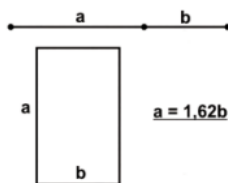
Пропорція – один із найважливіших засобів гармонізації форми, яку широко застосовують в мистецтві, архітектурі, техніці, художньому конструюванні. Вона визначає відношення окремих частин, предметів і явищ між собою. Вони визначаються розмірними відношеннями елементів форми, на них будується вся композиція. Результатом правильного підбору пропорцій є гармонійна форма об'єкту, а їх недотримання знижує естетичну цінність. Існують різні види пропорційності. Наприклад, в математиці застосовується арифметична і геометрична пропорції. У виробництві ж найчастіше

застосовують гармонічні пропорції під загальновідомою назвою «золотий перетин». Він утворюється при комбінації двох взаємопов'язаних розмірів a і b і характеризується таким відношенням нерівних частин, при якому їх сума ($a + b$) так відноситься до більшої частини, як більша частина до меншої

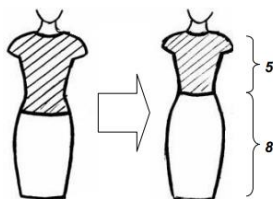
Математичний вираз пропорції «золотого перетину» має такий вигляд $a : b = (a + b) : a$.

Відношення між більшим відрізком a і меншим b – постійне число і визначається пропорцією: більший відрізок $a = 0,618$, а менший $b = 0,382$. Для зручності відношення розмірів золотого перетину чисельно визначають як $8 : 5$, а ще точніше, як $13 : 8$. На практиці, наприклад, при виготовленні кришки прямокутного стола, застосування пропорції золотого перетину має такий вигляд:

При моделюванні жіночого одягу гармонійні пропорції розмірів також визначаються за цим правилом.

Цікаво, що пропорції розмірів більшості живих об'єктів також підкоряються правилу золотого перетину. Наприклад, відстань між боковими відростками гілочки рослини.

Ритмічність і метр – повторення і чергування елементів за певним правилом. Метр має постійний крок повторів.

Простий метр складається з одного елемента, складний – із декількох елементів.

Ритм – чергування елементів, що характеризує наростання чи спадання їх кількості, форми, розмірів. Ритмічний ряд створюється з більш виразних елементів – акцентів, і менш виразних – інтервалів.

Симетрія і асиметрія. Симетрія – особливий вид закономірності краси гармонійної форми предметів. Симетричною називається фігура, яка

складається із елементів, які певним чином розташовані відносно один одного. Існує два основних види симетрії: осьова (дзеркальна) – симетрія відносно прямої, центральна – відносно точки (центру обертання). Дзеркальна симетрія заснована на рівності двох частин фігури, розташованих одна відносно іншої, як предмет і його відображення в дзеркалі. Осьова симетрія обумовлена рівністю геометричних фігур в осьових перетинах і досягається обертанням фігури відносно осі симетрії. Вирізняють і інші види симетрій, наприклад, гвинтову, яка утворюється в результаті обертального руху лінії чи площини навколо нерухомої осі з постійною кутовою швидкістю і одночасно поступальним рухом вздовж осі.

Дзеркальна

Центральна

Гвинтова

Сучасні дизайнери часто використовують асиметричну композицію. Вона дозволяє органічно поєднувати окремі різноманітні елементи поміж собою, оскільки симетрична побудова не завжди узгоджується з вимогами при проектуванні і виготовленні споруди, одягу, інструменту тощо.

Тіні (власні і падаючі) виділяють пластику (об'ємність) форми, під якою розуміють її рельєфність, скульптурність, м'якість переходів основних утворюючих ліній чи поверхонь. Тіні дозволяють в якійсь мірі приховати недоліки форми, натомість світло і відблиски безжально їх виявляють.

МЕТОДИ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ

Аналогія (метод прецеденту) – використання знань з інших галузей науки і техніки. Цей метод використовує напрацювання раніше розроблених конструкцій чи моделей. Наприклад, поставивши одну на одну котушку від ниток можна побудувати «башту» висотою близько пів метра, а якщо вставити в їх отвір нитку і натягнути її, то висоту такої «башти» можна збільшити, як мінімум вдвічі. За цим принципом побудована, наприклад, Останківська телевежа і багато висотних будівель по всьому світі, всередині яких протягнуто туго натягнуті канати.

Комбінування – використання в новій конструкції в різних поєднаннях окремих елементів і процесів. Компенсація – урівноваження небажаних і шкідливих факторів засобами протилежної дії. Наприклад, компенсація удару відбувається шляхом застосування пружин. А якщо використати з цією метою газу чи рідину?

Динамізація – перетворення нерухомих і незмінних елементів конструкції в рухливі і форми, яка може змінюватися.

Компаундування – принцип полягає в тому, що для збільшення продуктивності паралельно з'єднуються кілька технічних об'єктів.

Резервування (дублювання) – збільшення кількості технічних об’єктів, кожен із яких «відбиратиме» на себе із загального частину процесу, для підвищення надійності роботи виробу в цілому.

Мультиплікація – підвищення ефективності за рахунок використання декількох робочих органів, що виконують однакові функції.

Емпатія – ототожнення особистості конструктора з об’єктом розробки, тобто «входження в образ». Конструктор має «відчувати на собі», як працює його винахід.

Ідеалізація – уявна заміна реальних об’єктів нереальними з наступним вивченням їх, як ідеальних тіл (наприклад, точка, лінія, абсолютно тверде тіло). Цей метод дозволяє значно спростити складні реальні системи, виявити в них найважливіші зв’язки, застосувати математичні і комп’ютеризовані методи дослідження.

Символи Сонця і Води

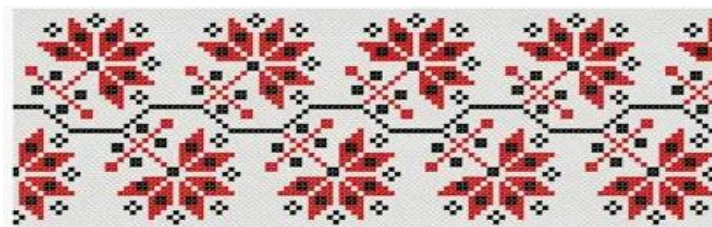
Для української вишивки характерно часте використання орнаментів, які символізують Сонце і Воду - дві основні стихії, які створили і підтримують життя на Землі. Тому їх сприймають як батьківську і материнську енергії - сонячну і водну. Восьмикутна квітка або розетка позначає Сонце, а малюнок у вигляді згорнутого вуза - Воду.

Символ Матері

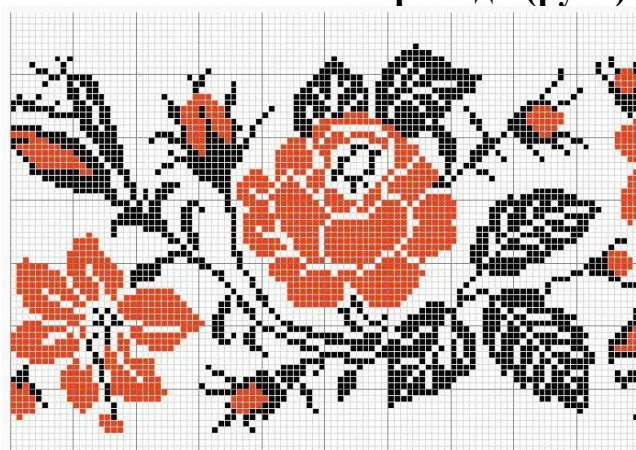
Основним символом будь-якої вишивки рушника можна назвати Материнським символом. Він виглядає як восьмикутна квітка чи зірка, навколо якої символічно зображена квіткова гірлянда. Гірлянда прославляє Мати, її основну роль у продовженні та збереженні сім’ї та роду.

Символіка листя хмелю

На рушниках, вишитих в центральній частині України та на Поділлі, часто можна побачити орнаменти із зображенням листя хмелю. Така символіка вважається молодіжною. Вона позначає любов, молодий запал і активний розвиток. Елементи орнаменту, який зображує хміль, нагадують символ Води та Грона винограду, так як значення символ хмелю несе в собі і частину їх значення. Його прийнято вважати весільним символом, що відображує течію життя і молоду сім'ю.

Символіка троянди (ружі)

Ружу завжди любили в Україні, вважали її квіткою Сонця, а її червоний колір нагадував колір крові - символу життя. Орнаменти, що включають квіти і листя троянди, являють собою, в основному, замкнуту смугу у вигляді вінка, що не має початку і кінця, що позначає нескінченність життя з постійним відродженням. Якщо вінок з троянд зображувався символічно, у вигляді геометричного візерунка, то троянди могли зображати зірки, зібрані в нескінченному небесному просторі.

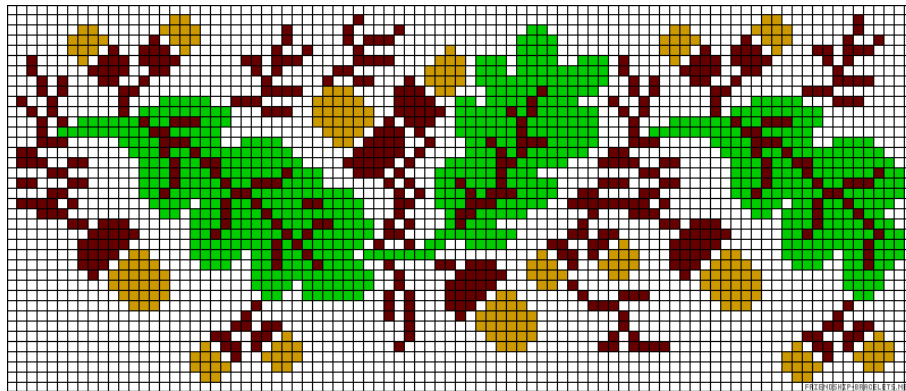
Калина - символ роду

Калина - оберіг української родини. Це красиве деревце з цілющими квітами і плодами висаджувалось в кожному українському обійсті. Вважається,

що її назва походить від старослов'янського слова «коло» - так називали слов'яни Сонце. Соковиті червоні ягоди калини, зібрані в багаті важкі грона, є символом здорового і безсмертного роду. Українки щедро розшивали весільні рушники, жіночі і чоловічі вишиванки чудесними яскравими червоними кетягами калини.

Символ сили – Дуб

В язичницькі часи бог Перун був найголовнішим, грізним і сильним богом. Його символом був дуб. З тих пір дуб вважається символом чоловічої енергії, міцної життєвої сили, непереможності. Одяг, рушники та предмети побуту чоловіків обов'язково прикрашалися орнаментом із зображенням дуба, що надавало українським чоловікам сили і мужності для захисту свого роду.

Мак - символ захисту від зла

В Україні завжди вірили в магічну силу маку, що захищає сім'ю і господарство від лихого ока і різних бід. Освяченими у церкві насінням маку обсипали хату, подвір'я, домочадців і домашніх тварин. Червоний колір пелюсток квітки символізував кров загиблих героїв на полі брані. Орнамент у вигляді квітки маку, коробочок з насінням, листочків символізує його захист від злих сил або пам'ять про загиблих воїнів - членах сім'ї. Дівчата з сім'ї загиблого воїна носили віночки, сплетені з семи квіток маку, що означало їх обіцянку берегти і продовжувати свій рід.

Вазон з квіткою і Берегиня

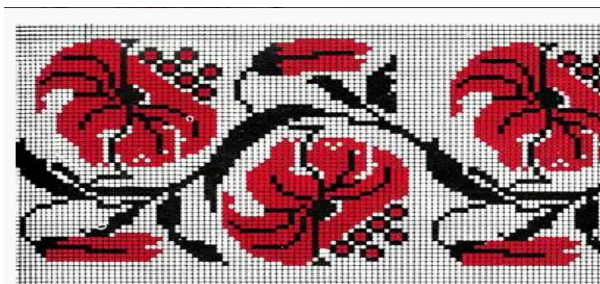
Одним із сильних і дієвих оберегів в українській вишивці являє собою орнамент, який зображає вазон з квітучою рослиною, птахами, і Берегиню - крупний казковий квітка або фігура жінки. Цей символ означав оберіг, зцілення, очищення від зла, охоронну магію. Вишивали його червоними нитками, додаючи чорні. Червоний колір традиційно символізує сонце, а також вогонь, що очищає від злих сил.

Символ винограду

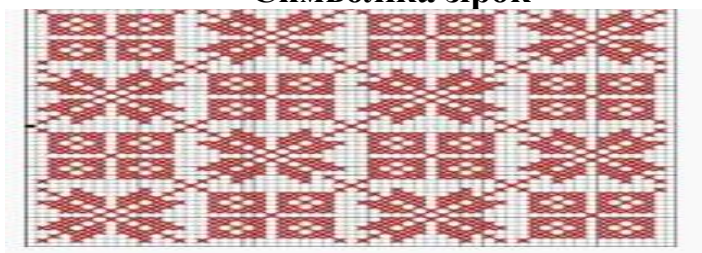
Орнамент з виноградом поширений по всій центральній Україні. У київській, полтавській, чернігівській областях традиційно прикрашають вишиванки та рушники великими гронами винограду. І це не дивно, адже виноградний орнамент символізує створення сім'ї, її благополуччя і красу. Гроно винограду нагадує родовідне дерево із здоровими і численними членами роду.

Лілія - символ жіночності

Дуже ніжна та крихка квітка лілії вважається символом дівочої невинності, чарівності та краси. Дуже зворушливо виглядає сам орнамент з ліліями, в якому можна побачити пару лебедів - символ щирої любові і вічної вірності. Лілія зображується в потрійному вигляді - квітка, листочки і бутон. Вона символізує народження всього живого, розвиток та безперервність. Лілія уособлює жіночу енергію, яка є символом Води. Це відбилося в старовинному назві лілії - «крін». В українській мові йому співзвучно слово «криниця», що означає колодязь. Знаком води в орнаменті з ліліями може бути зображення крапель роси над квіткою.

Символіка зірок

Правильний геометричний орнамент, що складається з великої кількості зірок, нанесений на рукава вишиванок або краю рушників, символізує сталий порядок і гармонію, що панують у Всесвіті і в житті кожної людини.

Символічні ромби

Ромби можна назвати найбільш поширеним видом орнаменту у вишивці слов'янських народів. Звичайно, і в українській народній вишивці ромби

займають значне місце серед усіх символів - оберегів. Орнаменти з ромбами були сильним захисним оберегом, приносили удачу. Згідно древньої слов'янської культури, ромби представляють богиню Землі, яка сприяє родючості. Таке значення цього символу сприяло його великому розповсюдженню та активному використанню в орнаментах етнічного одягу слов'янських народів. І зараз можна бачити прекрасні вишиванки на українцях, розшиті дивно багатими на фантазію орнаментами, в основі яких використовується символіка ромба.

ЗНАЧЕННЯ СИМВОЛІКИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВАНКИ

Наші предки шанували стихії природі та поклонялися їм. Найбільш поширеними елементами вишивки були символи, які позначають стихії сонця та води. Сонце зображувалося у вигляді восьмикутної зірки або свастики, а вода – у вигляді хвилястих ліній. Ці символи слугували захистом від злих сил.

Ще одним поширеним символом є ромб з крапкою у центрі, який символізує плодючість. Український одяг з зображенням ромбів одягали подружжя, які хотіли стати батьками.

На сорочках часто зображували один з українських національних символів – калину. Калина вважається уособленням вогненної трійці – Сонця, Місяця та зірок. Червоний колір калини символізує кров нації та безсмертя роду. На чоловічих вишиванках можна зустріти зображення дуба. Дуб символізує чоловічу силу, енергію життя та розвитку. Візерунки з дубовим листям та жолудями, дружини часто вишивали на одязі чоловіків.

Символом щасливого сімейного життя є виноград. Виноградні грона зображували не тільки на сорочках, але й на рушниках та скатертинах. Барвінок, який часто можна побачити на вишивках, символізує молодість, цілеспрямованість, розвиток. Хміль має приблизно таке ж значення. Сорочки з зображенням барвінку і хмелю, як правило, виготовлялися для молодих парубків та дівчат.

Червоний мак на вишивці вважався оберегом роду та захистом від зла. Якщо в родині були загиблі воїни, жінки з цієї родини зображували на своєму одязі маки, у пам'ять про них. Троянда уособлює любов і милосердя, соняшники символізують життя, енергію, щастя.

На українських вишиванках часто можна побачити зображення різних тварин: зозулі, сови, півня, метелика, зайця та інших.

ЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРУ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВАНКИ

Сакральне значення мають не лише візерунки на сорочці, але і їх колір:

- червоний – колір сонця, удачі, захисту, любові й пристрасті;
- зелений – символізує процеси народження та росту;
- жовтий – колір сонячної енергії, життя, радості, багатства і процвітання;
- синій – символ жіночої енергії, спокою, колір води і неба;
- білий – колір чистоти, святості, незайманості (білі сорочки носили незаміжні дівчата).

- чорний – означає біль і страждання, негативну енергію, енергію смерті (чорні вишиванки традиційно надягали на померлих).

Практична частина

Завдання 1. Вивчення історичного розвитку художнього конструювання

Використовуючи матеріали теоретичної частини побудувати схему історичного розвитку від конструювання до дизайну.

Завдання 2. Ознайомлення з поняттям дизайну

Дати визначення поняттю дизайну, його основним завданням та напрямкам. Надати характеристику товарів використовуючи закони художнього конструювання.

1965

1965

1988

2017

2022

Завдання 3. Вивчення основ композиції

Здійснити характеристику зразків відповідно до закономірностей композиційних рішень. На зразках та ілюстраціях товарів визначте, які засоби композиції використано при їх проектуванні та виготовленні

Завдання 4. Вивчення методів творчого мислення

Використовуючи матеріали теоретичної частини законспектувати основні методи творчого мислення. На кожен метод навести приклади.

Завдання 5. Вивчення українського орнаменту та його образної виразності

Охарактеризувати види орнаменту, його особливості, які символи мають мотиви орнаменту.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Анучина Л., Уманець О., Пивоварова В. Естетика. Навчальний посібник. Київ: Право. 2022, 284 с.
2. Тетарчук І. Етика та естетика. Навчальний посібник для підготовки для іспитів. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 316 с.
3. Естетика : Підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк. – 2-ге вид., допов. і переробл. – Київ : Вища школа, 2019. 518 с.: (https://shron1.chtyvo.org.ua/Levchuk_Larysa/Estetyka.pdf)
4. Чистиліна Т. Етика та естетика. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.
5. Батаєва К. Візуальне від античності до постсучасності. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2017. 242 с.
6. Мовчан В. Естетика: історія і теорія. Навчальний посібник. Львів: Місіонер, 2011. 736 с.